

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-
економічною безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:
В.о. завідувача кафедри, к.е.н., доцент
О.М. Губарик
« » **2024 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

Удосконалення механізмів забезпечення фінансово-економічної
безпеки підприємства

Виконав: здобувач вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Управління фінансово-економічною безпекою»
зі спеціальності
073 «Менеджмент»
Степан БІЛИЙ

Керівник: проф. Приходько І.П.

Дніпро – 2024

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом
МОНмолодьспорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Освітній ступінь магістр
ОПП Управління фінансово-економічною безпекою
Спеціальність 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри

_____ **Ольга ГУБАРИК**

« ____ » _____ 20 ____ р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра

Білого Степана Сергійовича

- 1. Тема дипломної роботи** «Удосконалення механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства»
керівник роботи Приходько Ігор Павлович, доктор наук з держ.упр., професор затверджені наказом ДДАЕУ від «11» жовтня 2024 р. № 3408.
- 2. Строк подання студентом роботи** – 13 грудня 20204 року.
- 3. Вихідні дані до роботи** Законодавчі, нормативно-правові акти та інструктивні матеріали по темі дослідження, річні звіти Агрофірми «Авангард» Синельниківського району Дніпропетровської області, дані аналітичного та синтетичного обліку, періодична література, праці провідних вчених економістів.
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).** Вступ, теоретичні основи механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, формування механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, стратегія та ефективні механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, висновки та пропозиції.
- 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).** Узагальнення підходів щодо розуміння фінансової безпеки підприємства, класифікація загроз економічній безпеці підприємства, класифікація ризиків економічній безпеці суб'єкта господарювання на основі аналізу загроз підприємницькій діяльності, механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства, оцінка майна та капіталу ТОВ Агрофірми «Авангард» за 2019-2023 рр., тис. грн., тис. грн., оцінка руху та функціонального стану основних засобів ТОВ Агрофірми «Авангард» за 2019-2023 рр., фінансові результати діяльності ТОВ Агрофірми «Авангард» тис. грн., оцінка фінансової стійкості ТОВ Агрофірми «Авангард» за 2019-2023 рр., організаційна структура економічної безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард», концептуальна модель побудови системи вартісно-орієнтованого управління процесом зміцнення економічної безпеки підприємств, модель формування доданої вартості для оцінки економічної безпеки за інформаційними ресурсами бухгалтерського обліку агрофірми, структура механізму управління фінансовою безпекою підприємств, стратегії, які можуть бути використані для оптимізації

рівня фінансових ризиків при побудові фінансової стратегії підприємства, послідовність розробки стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства, функціональна структура механізму управління фінансовою безпекою підприємства, схема взаємозв'язку механізмів економічного регулювання, шляхи вдосконалення механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 19 квітня 2019р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	Травень 2024 р.	
2	Формування механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.	Червень 2024 р.	
3	Стратегія та ефективні механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	Вересень 2024р.	
4	Висновки та пропозиції, вступ	Жовтень 2024 р	
5	Список використаних джерел, вступ, оформлення роботи	Листопад 2024 р.	
6	Оформлення роботи	листопад 2024 р.	

Здобувач

(підпис)

Білий С.С.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Приходько І.П.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Основні складові механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства	9
1.2. Оцінка загроз та чинники формування механізму економічної безпеки підприємства	15
1.3. Поєднання інструментів і методів в механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства	20
Висновки до першого розділу	24
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	25
2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства	25
2.2. Характеристика роботи служби економічної безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» та оцінка її стану за окремими складовими	34
2.3. Побудова концептуальної моделі системи вартісно-орієнтованого управління фінансово-економічної безпеки підприємства	40
2.4. Структурно-функціональна характеристика механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	45
Висновки до другого розділу	50
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЯ ТА ЕФЕКТИВНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	52
3.1. Сучасні реалії стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємств	52
3.2. Основні пріоритетні напрями та механізм забезпечення фінансової	

безпеки підприємства	58
3.3. Запровадження ефективного механізму управління забезпеченням фінансової безпеки підприємств	65
Висновки до третього розділу	71
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	81
СКОРОЧЕННЯ	
Управління фінансово-економічною безпекою - УФЕБ	

РЕФЕРАТ

Тема «Удосконалення механізмів забезпечення фінансово економічної безпеки підприємства»

Кваліфікаційна робота: 75 ст. основного тексту, 7 табл., 11 рис., 4 додатка, 60 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є удосконалення механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Предмет дослідження- теоретичні та практичні умови формування механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, оцінка її стану та шляхи покращення.

Метою кваліфікаційної роботи Проведено аналіз теоретичних і практичних аспектів механізмів забезпечення фінансової безпеки підприємств, їх фінансово-економічного розвитку, а також запропоновано шляхи вдосконалення таких механізмів. Систематизовано теоретичні засади механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств. Розроблено підходи до формування ефективних механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки та визначено стратегічні напрямки їх удосконалення.

Отримані результати впроваджені в діяльність аграрно-виробничого товариства з обмеженою відповідальністю «Агрофірми Авангард», розташованого в Синельниківському районі Дніпропетровської області.

Ключові слова

Економічна безпека, підприємство, механізми, забезпечення, облікова політика, стратегія управління, удосконалення, фінансово-економічна безпека.

Keywords

Economic security, enterprise, mezzanism, security, accounting policy, management strategy, improvement, financial and economic security.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Динамічне зростання ринкової вартості агр підприємстваофірма є основним завданням і ключовим критерієм оцінки ефективності розвитку підприємства в умовах ринкової економіки. Це сприяє збереженню конкурентних переваг та стабільності його розвитку, виступаючи елементом економічної безпеки. Застосування вартісно-орієнтованого управління підприємством стає дедалі актуальнішим, далі розглядається економічна безпека з нової точки — через можливість збільшення капіталізації підприємства за рахунок підвищення його ринкової вартості, що є показником ефективного управління підприємством.

У ринковій економіці кожне підприємство стикається з жорсткою конкурентною боротьбою, яка може призвести до фінансових труднощів або навіть до банкрутства. Це підкреслює необхідність формування та застосування ефективних інструментів оперативного управління господарською діяльністю, що включають методи управління фінансовою та економічною безпекою підприємства. Вони забезпечують можливість тимчасового реагування та подолання кризових ситуацій.

Багато наукових робіт присвячено дослідженню управління фінансовою безпекою агрофірми, її впливам, складовим, розвитку та вдосконаленню. Серед них роботи таких дослідників, як Барановський О.І., Гець В.М., Горячев К.С., Євдокімов Ф.І., Загородна А.Г., Клименко Т.В., Кузенко Т.Б., Марченко О.М., Моїсеєнко І.П., Папєхін Р.С., Реверчук Н.І., Якубович З.В. та інші. Однак наукова література не має єдиного та чітко сформованого підходу до трактування цього поняття, і думки вчених можуть відрізнятися щодо визначення основних елементів та складових фінансової безпеки підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метод роботи проведення аналізу безпеки теоретичних і практичних аспектів механізму забезпечення фінансової діяльності підприємства, оцінку фінансово-економічного

розвитку підприємства та розробку заходів його удосконалення. У зв'язку з поставленою наказом, у роботі були визначені наступні завдання:

- виділити ключові елементи, які формують механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства, та їх взаємодію;
- визначити зовнішні та внутрішні загрози, які можуть вплинути на фінансову безпеку підприємства, і проаналізувати, як ці чинники формують ризики для бізнесу;
- сформувати інтегрований підхід до використання інструментів і методів управління фінансовою безпекою, таких як фінансовий аналіз, аудит, страхування, управління ризиками тощо;
- провести оцінку фінансового стану підприємства, включаючи аналіз доходів і витрат, структуру капіталу, ліквідність, платоспроможність тощо;
- дослідити, як організована політика бухгалтерської служби, які методи використовуються для ведення обліку та аналізу фінансових операцій, а також які основні принципи облікової політики застосовуються на підприємстві;
- оцінити, як облікові дані та аналітичні інструменти використовують для моніторингу і зміцнення економічної безпеки підприємства;
- описати, як організовано структурно і функціонально механізм фінансово-економічної безпеки, які відносини складаються між іншими підрозділами і як вони взаємодіють для забезпечення безпеки підприємства;
- проаналізувати, які сучасні підходи та інструменти розроблені для забезпечення фінансової безпеки підприємства, і як вони адаптуються до ринку змінених умов;
- розробити рекомендації щодо пріоритетних заходів і механізмів, які допомогли підвищити рівень фінансової безпеки підприємства;
- розробити і запропонувати конкретні заходи і кроки для впровадження ефективного механізму управління забезпеченням фінансової безпеки на підприємстві.

Об'єктом дослідження є удосконалення механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Предмет дослідження- теоретичні та практичні умови формування механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, оцінка його поточного стану та шляхи вдосконалення.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання економічних явищ і процесів. Для визначення процесів і завдань у дипломній роботі були застосовані методи детального вивчення об'єкта дослідження, зокрема монографічний метод, метод аналізу та синтезу, порівняльний метод, абстрактно-логічний підхід, економіко-інформаційною базою дипломної роботи обслуговували законодавчі та нормативно-правові акти, звітні дані досліджуваного підприємства, а також підручники, монографічні дослідження та статті авторів з України та з-за кордону. Дослідження охоплює період з 2019 по 2023 роки.

Наукова новизна отриманих результатів сталася у впровадженні основних ключових напрямків та механізмів забезпечення фінансової безпеки підприємства, а також у розробці ефективного управлінського механізму підтримки фінансової безпеки.

Апробація одержаних результатів. Результати дослідження пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку науковців на II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» на базі Дніпровського державного аграрно-економічного університету 30-31 жовтня 2024 р.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, додатків, списку використаних джерел 60 найменувань, містить 7 таблиці, 11 рисунків, 4 додатків. Основний зміст роботи викладено на 75 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Основні складові механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства

Об'єктивні негативні впливи не завжди є результатом помилок агрофірми чи його працівників, тоді як суб'єктивні можуть виникати через неефективну роботу агрофірми в цілому або окремих працівників, зокрема керівників і функціонерів [1, с.100].

Фінансова безпека відіграє ключову роль у системі економічної безпеки агрофірми, оскільки її рівень впливає на всі аспекти діяльності. Це пояснюється тим, що фінансова безпека забезпечує здатність агрофірми підтримувати інші складові економічної безпеки, і будь-які зміни в одній сфері в кінцевому підсумку позначаються на фінансовій безпеці агрофірми. Наукова література щодо фінансової безпеки суб'єктів господарювання пропонує різні трактування цього поняття [1, с.101; 3, с.90; 4, с.28; 5, с.28; 6, с.30; 7, с.142]. Щодо розуміння фінансової безпеки агрофірми, вона розглядається відповідно до наведеної діаграми 1.1.

Процес УФЕБ агрофірми можна поділити на кілька етапів. Спочатку формується система фінансових інтересів агрофірми, яка потребує захисту під час його функціонування. Далі ідентифікуються, аналізуються та прогнозуються внутрішні й зовнішні загрози для фінансової безпеки агрофірми та його фінансових інтересів. На цьому етапі планується оцінка можливих загроз фінансовій безпеці агрофірми, ймовірності їх виникнення, розраховуються деякі збитки, а також аналізуються фактори, які призвели до цих збитків.

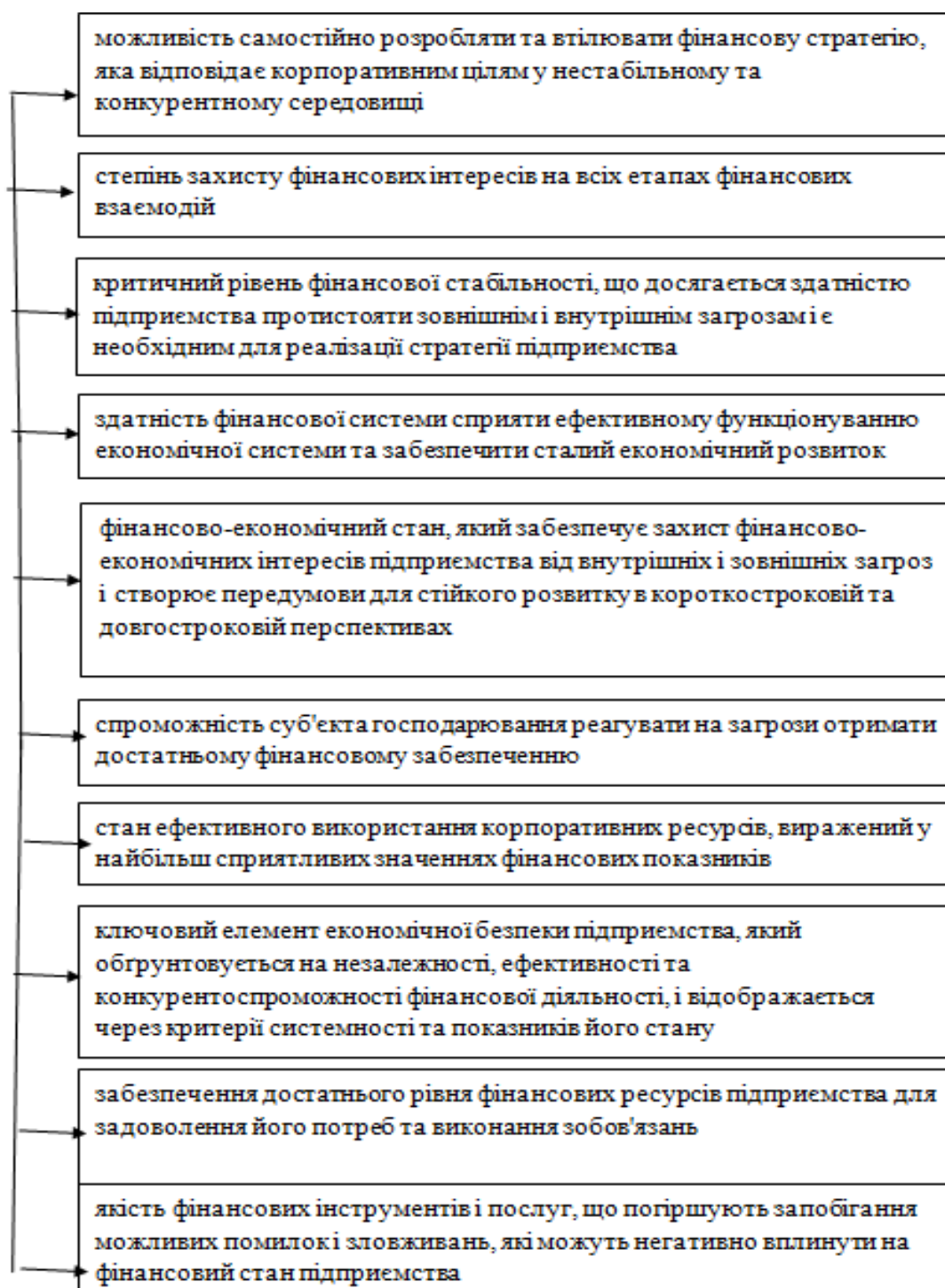

Рис.1.1. Узагальнення підходів щодо розуміння фінансової безпеки агрофірми

Оцінка рівня фінансової безпеки агрофірми визначає вибір критеріїв ефективності фінансово-економічної безпеки, які наближають підприємство до безпечного стану. Це включає побудову набору показників (індикаторів) фінансової безпеки, визначення порогових значень, постійний моніторинг вибраних показників та порівняння їх фактичних значень із встановленими

порогами. В результаті цього процесу досягається інтегральний рівень фінансової безпеки агрофірми за обраними показниками.

Для ефективної нейтралізації загрози фінансової безпеці агрофірми розробляється комплекс заходів та рекомендацій для їх практичного впровадження. Це включає бюджетне планування реалізації цих заходів, щоб забезпечити фінансову безпеку агрофірми. Реалізація запланованих заходів відбувається під час здійснення господарської діяльності агрофірми.

Нагляд за виконанням запланованих заходів щодо забезпечення належного рівня фінансової безпеки агрофірми передбачає оперативне управління системою безпеки через механізм зворотного зв'язку. Цей механізм дозволяє вчасно виявляти потребу в коригуванні вже існуючих або розробці нових заходів для підтримки необхідного рівня фінансової безпеки [6, с.71].

Для забезпечення безпеки агрофірми необхідна тісна взаємодія всіх учасників процесу, включаючи співробітників, підрозділи та служби. Їхні зусилля мають бути добре скоординовані та узгоджені, щоб кожен учасник чітко розумів свої обов'язки та відповідальність. Основні заходи безпеки мають бути зрозумілими для всіх працівників агрофірми, що дозволяють вчасно ідентифікувати реальні небезпеки, запобігти їх виникненню та мінімізувати негативний вплив на діяльність агрофірми. Водночас деякі заходи, методи та підходи до забезпечення безпеки мають залишитися конфіденційними та доступними лише для обмеженого кола осіб, що дозволяє більш ефективно протистояти різним загрозам і забезпечити безпеку агрофірми [8, с.308].

Визначено п'ять рівнів фінансової стабільності та п'ять рівнів фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Кожен рівень фінансової стабільності характеризується певним ступенем захисту від фінансових ризиків і здатністю агрофірми протистояти зовнішнім.

Підприємство має достатні власні оборотні засоби для нормального функціонування, що забезпечують високий рівень фінансової стійкості та

безпеки. Якщо ж підприємство ледве вистачає власних оборотних засобів і воно викликає залучення середньо- або довгострокових кредитів, це вказує на нестабільний фінансовий стан і низький рівень безпеки. Якщо до середньо- та довгострокових кредитів додаються ще й короткострокові позиції, фінансовий стан стає критичним, а рівень безпеки — низьким. Якщо підприємство не може забезпечити фінансування своєї діяльності ні власними, ні залученими засобами, це вказує на кризовий фінансовий стан та дуже низький рівень безпеки. Ці елементи формують індивідуальний механізм управління фінансово-економічною безпекою агрофірми. У науковій літературі країни інші підходи до визначення об'єктів механізму забезпечення фінансової безпеки. Загальною системою управління є фінансова діяльність агрофірми в цілому, але в конкретний період може бути визначений вибіркового об'єкт, наприклад, прибуток, обсяги фінансових ресурсів, структура капіталу, грошові потоки, структура активів, фінансові ризики, система фінансових інновацій. Залежно від основних завдань УФЕБ таким об'єктом можуть виступати прибуток, інвестиції, джерела фінансових ресурсів, структура капіталу, активів, грошових потоків, фінансів [10, с.340].

Процес забезпечення фінансово-економічної безпеки агрофірми потребує ефективного управлінського механізму, який забезпечує комплексний підхід до протидії небезпекам, загрозам і ризикам. Цей механізм повинен бути спрямований на ідентифікацію фінансових інтересів суб'єкта господарювання, які потребують захисту під час його діяльності, а також на тимчасове загрозу внутрішньому та зовнішньому характеру, що може завдати шкоди реалізації цих інтересів. Крім того, необхідно розробити і впровадити систему заходів для нейтралізації загроз фінансовим інтересам агрофірми та запобігання можливим [13].

Суб'єкти УФЕБ включають власників, керівництво агрофірми та фінансових менеджерів, які здійснюють аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища. Вони розробляють відповідні рекомендації для запобігання фінансовим проблемам. В основі фінансово-економічної безпеки лежить

захист фінансових інтересів агрофірми, який реалізується через механізм забезпечення фінансової безпеки. Фінансово-економічні інтереси агрофірми представляють його об'єктивні потреби у фінансово-економічній діяльності, що забезпечують досягнення основних цілей фінансового та економічного розвитку агрофірми на кожному етапі його життєвого циклу. Фінансово-економічні інтереси агрофірми не залишаються незмінними течією його господарської діяльності, а коригуються на всіх етапах [5, с.28].

Система визначених фінансових інтересів агрофірми включає: максимізацію ринкової вартості; підвищення рівня доходності власного капіталу (фінансової рентабельності); забезпечення фінансовими ресурсами на всіх етапах фінансово-економічного розвитку; підтримання фінансової стійкості під час розвитку агрофірми; фінансової збереження стабільності; високу інвестиційну активність та ефективність інвестицій; забезпечення безпеки інвестиційної діяльності; підтримка позитивного іміджу агрофірми як надійного партнера; ефективне управління фінансовими ризиками; високий рівень інноваційної активності фінансів; швидке та ефективне подолання кризових фінансових ситуацій [5, с.28-29; 12, с.48].

Фінансові збитки можуть виникнути, якщо система управління фінансово-економічною безпекою агрофірми не здатна передбачити певні загрози; керівництво агрофірми не заходів щодо запобігання негативним наслідкам виявлених загроз і небезпек; суб'єкти УФЕБ не можуть знайти ефективних рішень, які призводять до негативних результатів [13].

Відповідно до джерела, одним із ключових аспектів дослідження механізму управління фінансово-економічною безпекою агрофірми є аналіз функцій, які реалізують цей механізм. Функціональна структура УФЕБ включає такі основні функції, як планування (розробка оперативних і стратегічних планів, концепцій та програм розвитку, прогнозування), організація та регулювання (впровадження управлінських рішень, використання фінансових інструментів), стимулювання (застосування економічних та соціально-психологічних методів управління). , підвищення

ефективності безпеки праці) та контроль (облік, аналіз і аудит виконання планів, аудит стану фінансової діяльності агрофірми).

УФЕБ агрофірми повинно дотримуватися певних правил і принципів. Згідно з аналізом низки наукових джерел, ефективне функціонування системи фінансово-економічної безпеки можливо лише за умови дотримання основних принципів. Система безпеки повинна бути розроблена відповідно до чинного законодавства України та нормативних актів, які регулюють безпеку агрофірми. Управлінські рішення повинні бути легітимними і відповідати законодавству. Усі елементи системи управління мають бути взаємопов'язаними та узгодженими для забезпечення системності та ефективності. Витрати на заходи з нейтралізації загроз повинні бути нижчими за можливість збитки. Принцип системності забезпечує комплексний підхід до вирішення питань економічної безпеки із залученням усіх суб'єктів і активів агрофірми. Збалансованість фінансових інтересів агрофірми, підрозділів і персоналу є ключовим фактором для підтримки рівноваги. Розробка та впровадження заходів з нейтралізації загрози повинні включати аналіз моделей загрози та дії конкурентів. Процес УФЕБ має бути безперервним.

Постійний моніторинг як внутрішнього, так і зовнішнього середовища агрофірми є необхідним для своєчасного виявлення загроз для фінансово-економічних інтересів агрофірми. Фінансово-економічна безпека є ключовим елементом і основним фактором формування загальної економічної безпеки агрофірми. Забезпеченню фінансової безпеки слід приділяти особливу увагу кожному підприємству через велику кількість загроз, які потребують розробки та реалізації ефективних заходів. Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки агрофірми є невід'ємною частиною його економічної безпеки, заснованим на певних завданнях, функціях і принципах. Він забезпечує використання системного підходу до методів, інструментів та конкретних заходів, які реалізуються комплексно й оперативно. Додаткові дослідження необхідності для вивчення алгоритмів дій керівників різних

рівнів і менеджерів агрофірми з уникненням критичних меж і збереженням стабільності.

1.2. Оцінка загроз та чинники формування механізму економічної безпеки підприємства

Одним із ключових об'єктів УФЕБ агрофірми є загрози та ризики, які можуть вплинути на його діяльність. На основі опитування керівників підприємств, проведеного з використанням різноманітних методів, таких як STEP-аналіз, PEST-аналіз, їх розширені модифікації, а також SWOT-аналіз, було здійснено узагальнення основних загроз, які представлені в таблиці 1.1:

Таблиця 1.1

Класифікація загроз економічній безпеці підприємства

Ознаки	Зміст
Розміщення загроз відносно об'єкту	Зовнішні, внутрішні
Момент виникнення і існування	Реальні (актуальні), потенціальні
Частота виникнення	Постійні, випадкові
Ступінь очевидності	Наявні, скриті
Об'єктивність існування	Реальні, надумані
Вплив на об'єкт	Активні, пасивні
Сфера виникнення	Правові, воєнно-політичні, еколого-кліматичні, економічні, культурні, соціальні, науково-технічні

Варто зазначити, що класифікація загроз економічній безпеці за їх походженням є єдиною з найбільш зручних, адже, по-перше, має надійне теоретичне підґрунтя, а по-друге, широко застосовується на практиці. Протест для ефективного управління цим підходом може бути недостатньо. З

цієї причини окремі дослідники [60, 61, 62] пропонують деталізувати класи загроз, додаючи підкласи та навіть підпідкласи.

Важливим є також поділ загроз за критерієм можливості їх нейтралізації. таким, пропонується виділяти загрози, які:

- а) частково піддаються нейтралізації;
- б) не піддаються нейтралізації.

Водночас недоцільно розглядати загрози, які повністю можна нейтралізувати, після них більше категорії факторів, а не реальних загроз [53].

Для забезпечення ефективної роботи агрофірми необхідно зберегти цільність організації, а її основні елементи, такі як персонал, інформацію, матеріальні та нематеріальні активи, фінанси, клієнтську базу, а також водночас забезпечити перспективи розвитку. Такий підхід можна розглядати як структурний аналіз агрофірми. У цьому контексті можливими загрозами є наступні [60].

Для агрофірми в цілому ризику фінансів ної неспроможності, неефективного управління або втрати ділової репутації, що може призвести до банкрутства. Для персоналу звільнення від ініціативи працівників або втрати співробітників через їхню смерть. Для інформації ризику витоку конфіденційних або стратегічно важливих даних. Для матеріальних активів пошкодження або фізична втрата майна. Для нематеріальних активів анулювання ліцензій, припинення сертифікації чи інших документів, що підтверджують їхню цінність. Для фінансів ризику втрати грошових коштів.

Для клієнтської бази зменшення кількості клієнтів або зниження їхньої активності можуть становити загрози. Що стосується перспектив розвитку, то несприятливі зміни ринкової ситуації є важливим фактором. Ці загрози мають бути інтегровані в систему економічної безпеки агрофірми, з метою розробки ефективних заходів для їхнього попередження або мінімізації.

Зрозуміло, що ці загрози не є взаємовиключними і можуть перетинатися одна з одною, а будь-яка класифікація є певною мірою умовною.

Результати класифікації свідчать, що найбільш відпрацьованими є загрози для безпеки агрофірми як цілого, матеріальним і нематеріальним активам та фінансам. Рух матеріальних і фінансових ресурсів більшою мірою регулюється і передбачає страхування. Загрози, пов'язані з персоналом, інформацією, клієнтурою та перспективами розвитку, є більш складними. Найбільш вразливим компонентом є персонал, оскільки для багатьох працівників робота або грошова винагорода не є основним пріоритетом.

Існує чимало обставин, які можуть змусити працівників залишити роботу або змінити її, незважаючи на будь-які стимули з боку агрофірми. Загрози інформації, зокрема, стосуються забезпечення її конфіденційності. Важливо зберігати в таємниці технологічні аспекти, ринкові наміри та інші деталі. Однак підприємство, будучи відкритою системою, неминуче взаємодіє з зовнішнім середовищем. Просочування інформації є неминучим: її розкривають для залучення клієнтів, налагодження партнерських зв'язків і взаємодії з іншими організаціями [54, 65].

Збереження клієнтської бази та мінімізація ризиків її скорочення, як у кількісному, так і в обсяговому аспектах продажів на одного клієнта, є важливою задачею. Як і в разі стимулювання персоналу, існуючі розробки для підтримки клієнтської лояльності базуються на можливостях агрофірми, але не завжди враховують весь спектр обставин, з якими стикаються люди. Ці загрози також пов'язані з постійно змінюваними перспективами розвитку агрофірми.

Загроза сама по собі не завдає шкоди діяльності організації: вона існує об'єктивно і потенційно незалежно від нашого знання про її існування. Проте в певний момент часу кожна загроза може перейти з потенційної у реальну, тобто реалізуватися.

Ризик — це величина, що характеризує збитки (втрати), які можуть виникнути у разі реалізації загроз. Сучасна система класифікації ризиків для економічної безпеки підприємств не є стрункою і недостатньо повно відображає різноманіття ризиків. Тому вкрай важливо визначити їх типи та об'єднати за певними ознаками. [58].

У таблиці 1.2 представлена розроблена класифікація ризиків економічної безпеки агро підприємства фірми, заснована на попередній класифікації загроз підприємницької діяльності.

Таблиця 1.2

Класифікація ризиків економічній безпеці суб'єкта господарювання на основі аналізу загроз підприємницькій діяльності

Класифікаційні ознаки	Типи ризиків
За природою виникнення	Природно-природні; Техногенні; Породжені людьми; Неприродні
За тривалістю в часі	Миттєві; Тривалі; Постійні
За масштабом прояви	Локальні; Місцеві; Територіальні; Регіональні; Транскордонні
За сферою прояву	Виробничі; Галузеві; Політичні; Економічні; Фінансові; Інноваційні; Юридичні; Страхові
За частотою виникнення	Одноразові; Багаторазові
За завершеності	Завершені; Не завершені
По можливості страхування	Страхуємі; Нестрахуємі; Частково страхуємі
За прогнозованістю виникнення	Прогнозовані; Не прогнозовані; Частково прогнозовані
По можливості запобігання	Запобігаємі; Незапобігаємі; Частково запобігаємі
За економічними наслідками	Без наслідків; Допустимі; Критичні; Катастрофічні
За характером наслідків	Чисті (статичні); Спекулятивні (динамічні)
За правомірністю	Законні; Протизаконні; Не враховані законом
По спрямованості	Персонал організації; Матеріальні цінності; Інформація

Встановлено, що загрози економічній безпеці агрофірми виникають під впливом різноманітних зовнішніх і внутрішніх чинників (Додаток А). Визначено, що фактори, які формують рівень економічної безпеки агрофірми, мають специфіку для кожної галузі виробництва, але є й загальні

типи чинників, що впливають на рівень економічної безпеки агрофірми незалежно від форми власності та галузевої приналежності.

Безпосередні чинники виробництва – це ключові елементи, що безпосередньо забезпечують функціонування виробництва. До них належать: розташування агрофірми (територія), наявність природних ресурсів та умов їх використання на цій території, доступність і якість ресурсів, наявність трудових ресурсів та їх освітньо-кваліфікаційний рівень, наявна виробнича інфраструктура та можливий обсяг її використання, соціально-економічна інфраструктура і матеріального достатку населення, рівень стабільного попиту на продукцію. Також регулювання діяльності агрофірми включає: захист власного товаровиробника незалежно від форми власності на засоби виробництва, державну податкову політику, сприяння виробництву з урахуванням економічних, територіальних та інших аспектів, підтримку продукції, яка є критичним імпортом, державне замовлення на товари, що фінансуються за рахунок бюджету, та скорочення імпорту на ці товари.

Найвище збереження конфіденційності інформації забезпечує гарантію збереження науково-технічних досягнень, розробок нових технологій, інтелектуальної власності та комерційних таємниць. Компетентність агрофірми є ключовим фактором, що значно впливає на рівень економічної безпеки агрофірми. Це включає високий професіоналізм керівництва та менеджерів, наявність кваліфікованого персоналу, систему підготовки та навчання, а також створення відповідних виробничих і соціально-економічних умов. Тому основою забезпечення безпечного функціонування та розвитку агрофірми є система УФЕБ, спрямована на попередження загрози його діяльності, яка відображається під впливом різновиду [29].

Підходи до визначення та класифікації чинників, загроз і ризиків економічної безпеки також відповідають відповідним підходам до структуризації економічної безпеки агрофірми як складної.

1.3. Поєднання інструментів і методів в механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства

Фінансова безпека регулює питання фінансово-економічної ефективності агрофірми, стійкості до банкрутства, зміни параметрів платоспроможності та інших «грошових» характеристик. Аналіз наукової літератури дозволяє виокремити особливості фінансової безпеки агрофірми і трактувати її як частину економічної безпеки, що характеризується збалансованим і якісним фінансовим станом. Вона включає стійкість до загроз, здатність агрофірми забезпечити реалізацію фінансових інтересів, достатній обсяг фінансових ресурсів та напрям.

Складові механізми забезпечення фінансової безпеки агрофірми включають систему управління фінансовими відносинами, фінансові важелі, інструменти, методи, правове та інформаційне забезпечення. Цей механізм досягає основних цілей агрофірми через загальний фінансовий механізм агрофірми, формуючи його через призму.

Основні елементи (складові) механізму забезпечення фінансової безпеки агрофірми включають:

Фінансові інтереси агрофірми, які охоплюють зростання ринкової вартості агрофірми, максимальний приріст прибутку, забезпечення достатнього обсягу основного та оборотного капіталу, додаткових інвестиційних ресурсів, а також оптимізацію бюджету відрахувань.

Початкові підходи до управління фінансовими ресурсами включають ефективність, стабільність, прозорість та відповідальність у використанні фінансових ресурсів агрофірми.

Фінансові важелі – це інструменти, які дозволяють управляти фінансовими потоками агрофірми, такими як кредити, інвестиції, податкові пільги тощо.

Фінансові інструменти включають акції, облігації, інвестиційні фонди, фінансові деривативи тощо, що можуть оптимізувати використання фінансових ресурсів агрофірми.

Методи фінансового аналізу, управління ризиками та контролю за витратами допомагають забезпечити фінансову стабільність агрофірми [50].

Правове забезпечення включає законодавчі норми, які захищають фінансові інтереси агрофірми та забезпечують дотримання правил і стандартів у фінансовій діяльності.

Інформаційне забезпечення включає надання актуальної фінансової інформації для прийняття обґрунтованих рішень та оперативного реагування на зміни ринкових умов.

По-друге, важливо підтримувати принципи УФЕБ агрофірми, серед яких ключовим є дотримання вимог господарського законодавства для виконання всіх юридичних норм на підприємстві. Використання програмно-цільового підходу дозволяє досягти конкретних фінансових цілей. Важливо встановити сукупність власних фінансових інтересів агрофірми як частину його місії.

Інтегрованість підсистеми УФЕБ із загальною системою фінансового менеджменту забезпечує ефективність. Збалансованість фінансових інтересів агрофірми, його підрозділів і персоналу є ключовою, а взаємна матеріальна відповідальність керівництва і персоналу за стан фінансової безпеки повинна бути чітко визначена і виконана кожним [31].

Постійний моніторинг реальних і наявних загроз фінансової безпеці агрофірми є необхідним для своєчасного реагування на небезпеку. Заходи із забезпечення фінансової безпеки мають бути адаптовані до економічної стратегії агрофірми та реалізації його діяльності, і реально повинні мати координаційний характер. Система фінансової безпеки має регулярно вдосконалюватися, забезпечуючи зворотний зв'язок для оцінки її ефективності. Організаційне і методичне оформлення підсистеми фінансової

безпеки має створювати умови для її ефективного функціонування, а мінімізація витрат на забезпечення фінансової безпеки є пріоритетом.

Для створення ефективної системи фінансової безпеки підприємству необхідно розробити відповідну документацію, яка визначатиме внутрішні та зовнішні загрози, а також критерії для оцінки рівня фінансової безпеки. Здатність керівництва та спеціалістів (менеджерів) завчасно виявляти та використовувати можливості загрози, а також ліквідувати негативні наслідки окремих складових зовнішнього та внутрішнього середовища, є ключовим фактором для підтримки фінансової безпеки агрофірми.

Методологічний апарат забезпечення фінансової безпеки агрофірми може включати різноманітні методи, такі як техніко-економічні розрахунки, балансовий аналіз, економіко-статистичні та економіко-математичні оцінки, експертні оцінки, оцінку дисконтованої вартості, амортизацію активів, реінжиніринг, логістику, аудит та оптимізацію витрат.

Важливим елементом забезпечення фінансової безпеки агрофірми є інформаційно-аналітична підсистема управління, яка повинна охопити якісні та кількісні показники фінансової безпеки, наявні або якісь ризики та загрози, формалізовані фінансові інтереси та стан їх реалізації, стратегічний план (стратегію) фінансової безпеки агрофірми. Вона також має включати параметри використання фінансових ресурсів, обсяг фінансових ресурсів і джерела їх надходження, а також фінансовий план агрофірми (рис.1.2).

Методологічний апарат забезпечення фінансової безпеки агрофірми може включати різноманітні підходи, такі як техніко-економічні розрахунки, балансовий аналіз, економіко-статистичні та економіко-математичні оцінки, експертні оцінки, оцінку дисконтованої вартості, амортизацію активів, реінжиніринг, логістику, аудит, оптимізацію оподаткування та імітацію. гри.

Основу механізму забезпечення фінансової безпеки агрофірми складає системне поєднання інструментів, методів, важелів та інформаційно-аналітичного забезпечення. Цей механізм розробляється відповідно до

принципів забезпечення фінансової безпеки, які обґрунтовуються на об'єктивних економічних закономірностях.

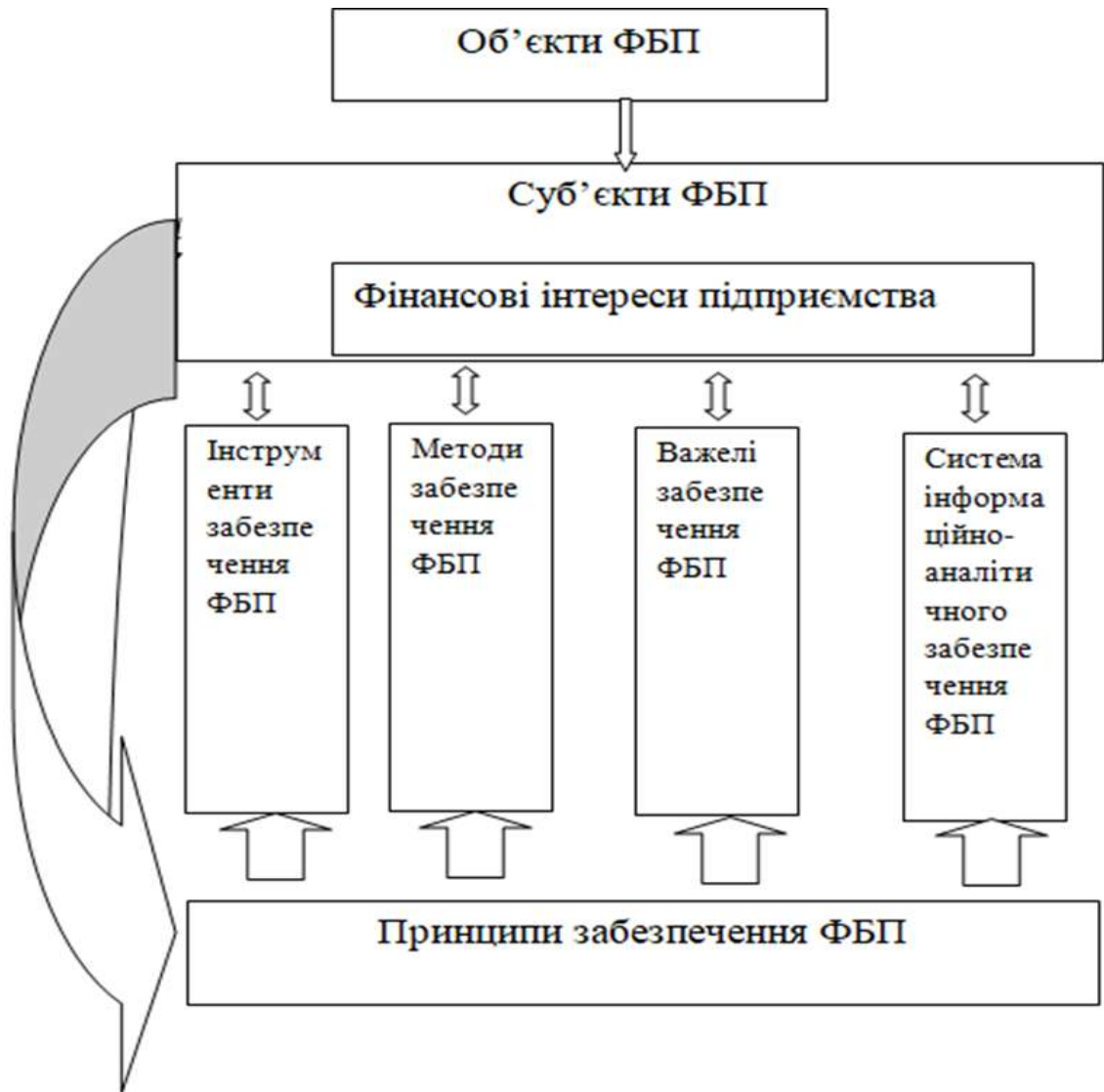

Рис.1.2. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства

Суб'єкти УФЕБ агрофірми розробляють цей механізм із забезпечення захисту та фінансових інтересів агрофірми, що включає планування, моніторинг та реалізацію стратегічних заходів для підтримки стабільності та ефективності.

Висновки до першого розділу

1. Фінансово-економічна безпека є ключовим компонентом і основним фактором формування загальної економічної безпеки агрофірми. Забезпечення фінансової безпеки вимагає серйозного підходу на кожному рівні агрофірми, більшість найбільших загроз потребують розробки та впровадження ефективних заходів для досягнення цього завдання. Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки є невід'ємною складовою системою економічної безпеки агрофірми, що обґрунтовується на чітко визначених задачах, функціях і принципах. Він забезпечує використання системного підходу до методів, інструментів і конкретних заходів реалізації, які мають бути інтегрованими та ефективно працювати разом.

2. Ризики створюють кризове середовище для суб'єктів підприємництва на двох рівнях. Кризове середовище першого рівня охоплює всі можливі ризики — як зовнішні, так і внутрішні — з якими діяльністю підприємство може зіткнутися під час свого. Кризове середовище іншого рівня включає лише критичні ризики цього суб'єкта. Кожне підприємство має набір таких критичних ризиків. Відтак, об'єктом управління стає не вся кризова ситуація агрофірми, а конкретний рівень кризового середовища, тобто сукупність критичних ризиків.

3. Система інформаційно-аналітичного забезпечення формується на основі даних бухгалтерського, оперативного та статистичного обліку, галузевих показників діяльності аналогічних підприємств, а також звітів, планів і прогнозів, отриманих під час стратегічного, тактичного та оперативного планування, аналізу, контролю та бюджетування. Оцінка загрози фінансової безпеці підприємницької діяльності включає аналіз діяльності за критеріями, такими як джерело ризику, рівень тяжкості наслідків, імовірність виникнення, сфера впливу та ризиків походження, тривалість впливу, ступінь розвитку та напруженості.

РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

Повна назва агрофірми – Товариство з обмеженою відповідальністю Агрофірми «Авангард». Скорочена назва – ТОВ ТОВ Агрофірми «Авангард». Основні види діяльності включають вирощування зернових та технічних культур, поєднання сільського господарства з тваринництвом, надання послуг у рослинництві і тваринництві, виробництво м'яса і субпродуктів, виготовлення готових кормів для тварин, які утримуються на фермах, а також оптову торгівлю непродовольчими споживчими товарами.

Важливим показником діяльності фінансового стану агрофірми є правильність та доцільність вкладення фінансових ресурсів у активи. Для його оцінки необхідно вивчити склад, структуру майна та джерела його утворення, а також причини їх змін. Основні напрямки аналізу включають вивчення вартості загального майна агрофірми згідно з даними балансу (форма №1) та суми джерел утворення (підсумок пасиву балансу) на певну звітну дату.

Оцінка майна та капіталу ТОВ Агрофірми «Авангард» за 2019-2023 рр., тис. грн., описано в таблиці 2.1.

Ця таблиця представляє динаміку зміни основних показників майна та капіталу ТОВ Агрофірми «Авангард» протягом п'яти років (2019-2023). Вона показує структуру майна, включаючи як основні, так і оборотні активи, а також розподіл капіталу та зобов'язань агрофірми. Крім того, таблиця відображає відношення у відсотках 2023 року до 2019 року, що дозволяє оцінити зміни в обсягах та співвідношеннях основних компонентів агрофірми за період дослідження.

Оцінка майна та капіталу ТОВ Агрофірми «Авангард» за 2019-2023 роки демонструє стійке зростання загальних активів та капіталу агрофірми.

Таблиця 2.1

Оцінка майна та капіталу ТОВ Агрофірми «Авангард»
за 2019-2023 рр., тис. грн.

Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % 2023 р. до 2019 р.
Майно - все	118678,1	137417,1	159420,1	172345,1	237969,1	200,53
Необоротні активи	49589,1	70868,1	79855,1	89916,1	87585,1	176,63
Основні засоби	34356,1	35886,1	50365,1	56503,1	73336,1	213,47
Довгострокові біологічні активи	1247,1	1743,1	2255,1	3013,1	3971,1	318,63
Оборотні активи	69081,1	66546,1	79564,1	82428,1	150385,1	217,68
Запаси	29058,1	40675,1	51253,1	51581,1	79661,1	274,16
Поточна дебіторська заборгованість	35786,1	17255,1	15974,1	19645,1	56737,1	158,54
Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	907,1	4488,1	101,1	188,1	321,1	35,25
Інші оборотні активи	171,1	108,1	4778,1	3137,1	1889,1	1110,58
Витрати майбутніх періодів	38,1	23,1	21,1	-	-	-
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-	-
Капітал - все	118676,1	137417,1	159422,1	172345,1	237969,1	200,53
Власний капітал	87091,1	101396,1	108967,1	116354,1	197033,1	226,24
Зареєстрований (пайовий) капітал	13,1	13,1	13,1	13,1	13,1	100,00
Зобов'язання і забезпечення	31584,1	36022,1	50454,1	55992,1	19033,1	60,27
Довгострокові зобов'язання	5943,1	5592,1	115,1	-	21905,1	368,53
Поточні зобов'язання	25642,1	30431,1	50338,1	55992,1	19033,1	74,23
Поточна кредиторська заборгованість	4757,1	2242,1	7648,1	6261,1	12102,1	254,34

У період з 2019 по 2023 рік загальне майно зросло на 200,53%, що вказує на значне зростання вартості активів агрофірми. Основні засоби, як ключова частина необоротних активів, зросли на 213,47%, що показує про

інвестиції в основне виробниче обладнання та інфраструктуру. Довгострокові біологічні активи також демонструють значне зростання на 318,63%, що може вказувати на збільшення інвестицій у довгострокові природні ресурси чи активи.

Оборотні активи агрофірми демонструють найбільше зростання — на 217,68%, що вказує на збільшення запасів, дебіторської заборгованості та фінансових інвестицій. також, запаси зросли на 274,16%, що свідчить про збільшення обсягів продукції на складі та готовності до продажу. Поточна дебіторська заборгованість також зросла на 158,54%, що може свідчити про збільшення обсягів продажу та кредитування клієнтів.

Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції зросли на 35,25%, що вказує на оптимізацію використання фінансових ресурсів. Витрати майбутніх періодів залишаються мінімальними та не змінилися з 2019 року.

Капітал агрофірми також демонструє значне зростання на 200,53%, що є засвідченим зростанням власного капіталу на 226,24% та збільшення реєстраційного (пайового) капіталу на 100%. Зобов'язання і забезпечення зросли на 60,27%, що свідчить про збільшення як довгострокових, так і поточних зобов'язань агрофірми. Поточні зобов'язання зросли на 74,23%, що може свідчити про підвищення кредиторської заборгованості або інших фінансових зобов'язань.

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ТОВ Агрофірми «Авангард» за 2019-2023 рр., таблиця 2.2, демонструє динаміку зміни основних показників руху та функціонального стану основних засобів ТОВ Агрофірми «Авангард» протягом п'яти років (2019-2023). Вона включає дані про вартість основних засобів на початок та кінець року, витрати на амортизацію, знос, коефіцієнти оновлення, вибуття, а також коефіцієнти заміни та розширення. Таблиця дозволяє оцінити зміну ефективності використання основних засобів, зокрема їх знос, оновлення та період обороту, що є важливими для аналізу фінансової стратегії агрофірми.

Загалом, підприємство демонструє стабільне зростання активів та капіталу, що вказує на позитивну фінансову динаміку та можливості для подальшого розвитку.

Таблиця 2.2

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів
ТОВ Агрофірми «Авангард» за 2019-2023 рр.

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % (відхилення, +/-) 2023 р. до 2019р.
Вартість основних засобів на початок року	321325,12	41218,12	45718,12	63484,12	73396,12	228,39
Відійшло за рік	9102,12	4484,12	18236,12	9988,12	21316,12	234,20
Вибуло за рік	17,12	14,12	470,12	78,12	4,12	18,74
Вартість основних засобів на кінець року	45718,12	63484,12	73396,12	94708,12	94708,12	229,78
Нараховано амортизації за рік	2436,12	2967,12	3286,12	3774,12	4481,12	183,97
Знос основних засобів:						
а) на початку року	4428,12	6863,12	9831,12	13118,12	16893,12	381,41
б) на кінець року	6865,12	9831,12	13118,12	16893,12	21373,12	311,37
Річний приріст (+) або зменшення (-), тис.грн.	9086,12	4501,12	17765,12	9911,12	21313,12	234,59
Темп зростання (зниження), %	127,39	111,92	137,86	116,73	128,04	0,78
Температура приросту (зменшення), %	27,39	11,92	37,86	16,73	28,04	0,78
Коефіцієнт оновлення, %	23,20	8,81	27,85	14,73	23,63	0,45
Коефіцієнт вибуття, %	0,06	0,05	1,16	0,13	0,00	-0,06
Період оновлення (можливого повного вибуття), років	4,65	10,36	3,74	7,55	4,57	-0,11
Коефіцієнт заміни (простого відтворення), %	0,17	0,34	2,71	0,90	0,14	-0,17
Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	99,93	100,46	97,55	99,36	100,10	0,18
Період обороту, років	15,17	14,78	16,74	18,27	18,89	124,89
Коефіцієнт зносу, %:						
а) на початку року	13,89	16,78	21,64	20,79	23,17	9,37
б) на кінець року	21,47	23,98	28,80	26,75	29,25	7,88

Основні засоби агрофірми ТОВ Агрофірми «Авангард» демонструють позитивну динаміку як в абсолютних, так і у відносних величинах. Вартість основних засобів на початок року зросла з 321325,12 тис. грн у 2019 році до 94708,12 тис. грн у 2023 році, що збільшилося на 228,39%. Це показав ефективне інвестування в основні засоби, що є місцем для забезпечення стабільності та подальшого розвитку агрофірми.

Надходження основних засобів за рік також демонструють зростання, особливо у 2021 році, коли було зафіксовано максимальне надходження в 18236,12 тис. грн. Вихід основних засобів у 2021 році збільшився до 470,12 тис. грн, але в наступні роки зменшилося до незначних значень, що використовують про обережний підхід до отримання основних засобів.

Вартість основних засобів на кінець року зросла з 45718,12 тис. грн у 2020 році до 94708,12 тис. грн у 2023 році, що зростання про зростання інвестицій та підвищення ефективності використання основних засобів.

Нарахована амортизація за рік також показує збільшення з 2436,12 тис. грн у 2019 році до 4481,12 тис. грн у 2023 році, що призводить до підвищення експорту основних засобів із часом. Знос основних засобів на кінець року становить 21373,12 тис. грн у 2023 році, що відповідає зростанню на 311,37% порівняно з початковим періодом. Коефіцієнти оновлення та заміни свідчать про досить помірне оновлення основних засобів, що може свідчити про збереження наявних активів з невеликим акцентом на розширене відтворення. Період оновлення (можливого повного життя) змінюється від 3,62 років у 2021 році до 7,43 років у 2022 році, що вказує на потребу в більш інтенсивному оновленні активів для досягнення ефективного функціонування. Коефіцієнт виносу основних засобів збільшився з 13,77% у 2019 році до 29,13% у 2023 році, що збільшується про зростання збільшення активів. Коефіцієнт придатності основних засобів також знижується з 86,21% у 2019 році до 70,89% у 2023 році, що вказує на зниження ефективності використання активів із часом. Загалом, підприємство демонструє стабільне зростання вартості основних засобів та ефективне управління амортизацією,

але вимагає більшої уваги до темпів оновлення активів для забезпечення довгострокової стабільності та зниження рівня зношення.

Таблиця 2.3

Фінансові результати діяльності ТОВ Агрофірми «Авангард» тис.
грн.

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % 2023 р. до 2019 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	100208,1 2	76667,1 2	72611,1 2	91231,1 2	214158,1 2	213,71
Операційні витрати, в тому числі:						
а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	84220,12	67336,1 2	78556,1 2	79580,1 2	159214,1 2	189,05
б) адміністративні витрати	5175,12	3637,12	1979,12	3755,12	5908,12	114,16
в) витрати на збут	783,12	635,12	701,12	1417,12	514,12	65,64
д) інші операційні витрати	10015,12	11575,1 2	4956,12	13755,1 2	41980,12	419,17
Валовий прибуток (збиток)	15988,12	9331,12	- 5945,12	11651,1 2	54944,12	343,66
Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	15,95	12,17	-8,19	12,77	25,66	9,70
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	23059,12	29670,1 2	17431,1 2	17291,1 2	90416,12	392,11
Фінансові та інвестиційні доходи	28,12	48,12	67,12	1,12	786,12	2807,14
Фінансові та інвестиційні витрати	3681,12	15415,1 2	9925,12	8288,12	10481,12	284,73
Фінансовий результат до оподаткування	19406,12	14303,1 2	7573,12	9004,12	80721,12	415,96
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-
Чистий прибуток (збиток)	19406,12	14303,1 2	7573,12	9004,12	80721,12	61315,12
Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	19,37	18,66	10,43	9,87	37,69	18,33
Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	121,38	153,28	-127,38	77,28	146,92	25,54

Загалом, фінансовий стан основних засобів ТОВ Агрофірми «Авангард» демонструє як позитивні, так і негативні моменти. Позитивною є тенденція до зростання вартості основних засобів, проте підвищення зношеного зменшення та темпів оновлення може ускладнити підтримку високого рівня ефективності їх використання. Підприємству необхідно звернути увагу на заходи щодо оновлення основних засобів і підвищення їх ліквідності, щоб забезпечити стабільний розвиток і зниження витрат на обслуговування.

Збільшення чистого доходу від реалізації продукції у 2023 році на 213,71% порівняно з 2019 роком вказує на зростання обсягу продажів, що є позитивним показником для агрофірми. Операційні витрати також зросли, особливо в сегменті "інші операційні витрати", що погіршує зростання операційної активності та, можливо, збільшить витрати на розширення бізнесу.

Валовий прибуток зменшився у 2021 році до від'ємного значення, що може віднести до складності в управлінських витратах або негативні зміни ринку. Проте, у наступні роки показник збільшився до зростання, досягнувши 54944,12 тис. грн у 2023 році, що відповідає 343,66% відповідно до 2019 року.

Прибуток від операційної діяльності демонструє значне зростання з 23059,12 тис. грн у 2019 році до 90416,12 тис. грн у 2023 році, що вдалося про успішну діяльність агрофірми в цьому секторі.

Фінансові та інвестиційні доходи у 2023 році зросли до 786,12 тис. грн, що сприяє збільшенню доходів від інвестування. Фінансові витрати також зросли, але не в такій же пропорції, що дозволяє зберегти позитивний фінансовий результат до оподаткування на рівні 80721,12 тис. грн у 2023 році.

Чистий прибуток у відсотках до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) досягає 37,69%, що є високим показником ефективності управління витратами та доходністю бізнесу. Показник чистого

доходу до валового прибутку також зріс до 146,92%, що показує про підвищення фінансової ефективності агрофірми

Таблиця 2.4

Оцінка фінансової стійкості ТОВ Агрофірми «Авангард» за 2019-2023

рр.

Показник	Нормативне значення	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % 2023 р. до 2019 р.
1. Показники структури капіталу							
Коефіцієнти автономії	>0,5	0,93	0,94	0,88	0,88	1,03	112,83
Коефіцієнти концентрації залученого	<0,5	0,47	0,46	0,52	0,5	0,37	64,64
Коефіцієнт фінансування	>1	2,96	3,01	2,36	2,28	5,01	174,56
Коефіцієнт	<1	0,56	0,56	0,66	0,68	0,41	57,29
Коефіцієнт довгостроків	Зменшення	1,14	1,15	1,20	1,20	1,10	96,14
Коефіцієнти структури залученого	Збільшення	0,39	0,36	0,20	0,20	0,74	284,33
2. Показники							
Коефіцієнти маневреності в	Збільшення	43448,20	36117,20	29226,20	26438,20	131	302,32
Коефіцієнт забезпечення обороту	>0,1	0,83	0,74	0,57	0,52	1,07	138,89
Коеф	>0,5	1,55	1,	0,70	0,64	1,64	106,41
Коефіцієнт м	Збільшення	0,21	0,23	0,20	0,20	0,20	16,40
3. Показники стану основного капіталу							
Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,76	0,79	0,88	0,87	0,89	123,50
Коефіцієнт реальної вартості	Збільшення	0,49	0,46	0,52	0,53	0,51	106,46
Коефіцієнт накопич	Збільшення	0,37	0,42	0,41	0,43	0,43	135,
Коефіцієнт с	Збільшення	1,59	1,	1,20	1,12	1,92	1

Аналіз фінансових показників ТОВ Агрофірми «Авангард» за період з 2019 по 2023 рік вказує на зміни в структурі капіталу, стані оборотних

активів та основного капіталу компанії. Коефіцієнт автономії у 2019 році був на рівні 0,73, що значно перевищує нормативне значення 0,5, що вказує на стабільну фінансову незалежність компанії. До 2023 року цей коефіцієнт зростає до 0,83, що свідчить про підвищення фінансової автономії. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу демонструє зменшення з 0,27 у 2019 році до 0,17 у 2023 році, що вказує на зменшення зміни компаній із зовнішнього фінансування. Коефіцієнт фінансування показує значне зростання з 2,76 у 2019 році до 4,81 у 2023 році, що свідчить про високий рівень залученого капіталу порівняно з власним. Коефіцієнти фінансового ризику знижуються з 0,36 у 2019 році до 0,21 у 2023 році, що вказує на зниження ризику фінансової нестабільності. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів залишається на стабільному рівні, демонструючи стабільність фінансової стратегії компанії.

Щодо стану оборотних активів, коефіцієнт маневреності власного капіталу зростає з 43448 у 2019 році до 131352 у 2023 році, що негативно впливає на значне збільшення оборотних активів замість власного капіталу. Коефіцієнт забезпечення оборотних коштів знижується з 0,63 у 2019 році до 0,32 у 2023 році, що вказує на зниження рівня ліквідності. Коефіцієнт забезпеченості запасів демонструє збільшення від 1,35 у 2019 році до 1,44 у 2023 році, що вказує на збільшення запасів та їх фінансове забезпечення. Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів залишається на стабільному рівні з невеликими коливаннями, що показує на більшу гнучкість фінансових ресурсів.

Показники стану основного капіталу демонструють позитивну динаміку. Коефіцієнт реальної вартості максимально зростає з 0,56 у 2019 році до 0,69 у 2023 році, що вказує на зростання реальної вартості активів компанії. Коефіцієнти реальної вартості основних засобів у більшості також зростають з 0,29 у 2019 році до 0,33 у 2023 році, що вказує на підвищення вартості основних засобів. Коефіцієнт накопичення амортизації зростає з 0,17 у 2019 році до 0,23 у 2023 році, що вказує на збільшення обсягів амортизації

в компанії. Коефіцієнти сукупності оборотних і необоротних активів залишаються стабільними, демонструючи помірну зміну в структурі активів компанії.

Виходячи з (додаток Д), можна ТОВ Агрофірми «Авангард» за рейтингом. Він показує, що підприємство протягом останніх 5 років має абсолютний стан фінансової безпеки, оскільки володіє більш ніж достатньо власних оборотних коштів для функціонування.

2.2 Характеристика роботи служби економічної безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» та оцінка її стану за окремими складовими

Взаємодія керівників агрофірми та підрозділу економічної безпеки з органами державної влади, місцевого самоврядування, силовими структурами, державними та недержавними агрофірмами, установами, організаціями, громадськими об'єднаннями та громадянами у процесі забезпечення безпеки агрофірми здійснюється через спеціалізовані посади.

Служба безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» постійно виконує комплекс завдань, спрямованих на захист виробничо-господарської діяльності та конфіденційної інформації агрофірми. Основними завданнями служби є організація правового та інженерно-технічного захисту комерційної інформації, забезпечення несанкціонованого доступу до конфіденційних даних, а також локалізація та локалізація можливих каналів витоку інформації. Служба забезпечує також безпеку під час ділових зустрічей, переговорів та нарад, а також охорону приміщення, обладнання, офісів, продукції та технічних засобів агрофірми. Крім того, служба займається аналізом маркетингових ситуацій та неправомірних дій конкурентів і зловмисників, розробляючи захисні заходи для мінімізації ризиків. Структура служби безпеки адаптується відповідно до особливостей діяльності підприємств.

Рис. 2.1. Організаційна структура економічної безпеки

Для оцінки стану економічної безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» доцільно здійснити діагностику рівня безпеки її складових, включаючи фінансову, інформаційну, інтелектуальну, кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, інноваційну, екологічну та силову.

Фінансова складова оцінюється за формулою:

$$E_e = BK - A_1$$

$$E_e = 197032 - 87584 = 109448 \text{ тл гр. грн.}$$

$$E_c = E_e - Z$$

$$E_c = 109448 - 91444 = 18004 \text{ тл с. грн.}$$

де: A_1 – необоротні активи; BK – власний капітал; Z – величина запасів.

$\pm E_t$ – надлишок або нестача власних оборотних коштів, а також середньострокових і довгострокових кредитів і позик (K):

$$\pm E_T = (E_e + K) - Z$$

$$e_T = (109448 + 21904) - 91444 = 39908 \text{ тт гр. грн.}$$

де: К – довгострокові зобов'язання.

$\pm E_H$ - надлишок або нестача власних оборотних коштів, а також середньострокових і довгострокових кредитів і позик (K_T):

$$\pm E_H = (E_e + K_T + K) - Z$$

$$E_H = (109448 + 230 + 21904) - 91444 = 40138 \text{ тт гр. грн.}$$

де:

K_T – короткострокові кредити банків.

З проведених розрахунків можна зробити висновок, що рівень фінансової безпеки ТОВ АІП «Агроінтерн» є абсолютним, що забезпечує підприємству достатній обсяг власних оборотних коштів.

$$\pm E_B \geq 0, \pm E_C \geq 0, \pm E_S \geq 0, \pm E_T \geq 0, \pm E_H \geq 0$$

Для оцінки техніко-технологічної складової оцінки показників, які відображають технічний та технологічний потенціал агрофірми.

Частка продукції агрофірми ($K_{п.прод.}$):

$$K_{п.прод.} = 0,63$$

Частка технологічного обладнання, що відповідає найкращим державним аналогам ($K_{п.т.}$):

$$K_{п.т.} = 0,36$$

Частка продукції, що випускається підприємством ($K_{пат.прод.}$):

$$K_{пат.прод.} = 0,3$$

Політико-правова складова залишилася за такими показниками: частка судових і арбітражних справ ($K_{с.ар.}$):

$$K_{с.ар.} = 0,032$$

Частка виграних судових і арбітражних справ у загальному обсязі представлених юридичних справ ($K_{в.ю.}$):

$$K_{в.ю.} = 0,56$$

Питома вага застосованих і сплачених штрафних санкцій ($K_{ш.}$):

$$K_{ш}=0,0034$$

Частка витрат на правове забезпечення діяльності (Кв.юр.):

$$K_{в.юр.}=0,0043$$

Інноваційна складова розраховується за допомогою таких показників:

Коефіцієнт впровадження нових інноваційних видів продукції (Кі.н.):

$$K_{і.н.} = \frac{N_{і.н.}}{N_{з.п.}} = 0,6$$

Де - $N_{і.пн}$ – кількість інноваційних видів продукції, що випускає підприємство; $N_{з.п.}$ – загальна кількість видів продукції, що виробляє підприємство.

Частка інноваційних підходів, які застосовуються у виробничих, управлінських та обслугових процесах.

(Кі.під.):

$$K_{і.під.} = \frac{\sum V_i}{\sum V_n} = 0,3$$

де $\sum V_i$ – сума витрат на інновації; $\sum V_n$ – загальна сума витрат на виробництво та реалізацію продукції.

Екологічна складова розраховується за допомогою таких показників:

Коефіцієнт безпечності продукції (Кб.п.)

$$K_{б.п.} = \frac{P_c}{P_z} = 0,64$$

де: P_v — виручка від реалізації сертифікованої продукції, грн.; P_z — загальна виручка від реалізації продукції.

Коефіцієнт забруднення середовища.

(Кз):

$$K_z = \frac{Век.з.}{Вз} = 0,25$$

де $Век.з.$ – розмір екологічних зборів, грн.; $Вз$ – загальна сума витрат агрофірми, грн.

Коефіцієнти захисту середовища (Кзах):

$$K_{\text{зах.}} = \frac{\text{Век. м.}}{V_3}$$

До складу фінансових інструментів забезпечення фінансової безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» включені різноманітні механізми, які забезпечують управління фінансовими відносинами. Це можуть бути платіжні інструменти (наприклад, доручення, акредитиви), кредитні інструменти (кредитні угоди)

Методологічний апарат забезпечення фінансової безпеки включає різноманітні підходи агрофірми, такі як техніко-економічні розрахунки, балансові, економіко-статистичні, економіко-математичні підходи, а також експертні оцінки. Важливими елементами є об'єкти фінансової безпеки агрофірми, суб'єкти фінансової безпеки, фінансові інтереси агрофірми, інструменти та методи забезпечення фінансової безпеки, важелі її реалізації, а також система інформаційно-аналітичного забезпечення фінансової безпеки [38].

Оцінка різних складових економічної безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» представлена про достатній рівень фінансової та техніко-технологічної безпеки, забезпечених достатньою кількістю власних оборотних коштів для нормального функціонування агрофірми. Однак інформаційна безпека показує на низький рівень ($K_{\text{іб}} = 0,12$), що вимагає посилення якості та точності інформації для прийняття обґрунтованих рішень. Інтелектуальна складова демонструє високий рівень кваліфікації працівників, але потребує подальшого розвитку інтелектуальної власності та підвищення норми доходності.

Політико-правова та екологічна складові також мають низькі значення ($K_{\text{с.ар.}} = 0,032$ і $K_{\text{б.п.}} = 0,64$ відповідно), що вимагає подальшого підвищення для забезпечення стабільності та надійності агрофірми в цих аспектах. Інноваційна складова вимагає підвищення впровадження нових інноваційних продуктів та ефективності використання інноваційних підходів.

Загалом, для підвищення економічної безпеки ТОВ Агрофірми

«Авангард» важливо зосередитися на посиленні інформаційної політики, розвитку інтелектуальної власності, покращенні політико-правового захисту та збереженні екологічної відповідальності агрофірми.

До складу зовнішніх факторів, що впливають на фінансово-економічну безпеку ТОВ Агрофірми «Авангард», включають державну економічну та соціальну політику — діяльність владних структур, законотворчу діяльність, фінансові інструменти, закони та стимули. Це також економічні правила та нормативи, які регулюють доходи та оплату праці, контроль за рівнем ціни та ліцензування окремих видів діяльності. Важлива роль ринкової, виробничої та соціальної інфраструктури, включаючи макроекономічні структурні зміни, програми приватизації державних підприємств та комерціалізацію організаційних структур у невиробничій сфері. Крім того, діють інституційні механізми, інститути, асоціації, дослідницькі та навчальні центри національного, регіонального та галузевого рівнів, а також інфраструктура, яка включає комунікації, спеціалізовані інформаційні системи, транспорт, торгівлю, інноваційні фонди, комерційні банки, фондові біржі. Структурні зміни в економіці та суспільстві також мають значний вплив — це технології, наукові дослідження і розробки, склад та технічний рівень засобів праці, масштаби виробництва, моделі зайнятості населення в різних галузях і сферах, а також склад персоналу за ознаками статі, освіти, кваліфікації.

На підприємстві ТОВ Агрофірми «Авангард» ідентифіковано групу внутрішніх факторів, які впливають на фінансово-економічну безпеку. Серед них технологія включає технологічні нововведення, рівень і продуктивність обладнання, а також методи і форми організації трудових процесів. Обладнання підвищеним технічним рівнем, організацією ремонтно-технічного обслуговування, строками експлуатації, змінюваністю та завантаженістю в часі. Матеріали та енергія охоплюють ресурсомісткість виробництва, якість матеріалів, матеріаломісткість і енергоємність обладнання, а також управління запасами і джерелами постачання. Продукція враховує ціну, якість і зовнішній вигляд (дизайн), а також ефективність

взаємодії маркетингу і виробництва. Персонал включає ділові якості працівників, продуктивність праці, мотиваційний механізм на агрофірмах, соціальний мікроклімат у колективі. Організація застосування єдності трудового колективу, раціонального делегування відповідальності, норм управління, спеціалізації та координації управлінських процесів, динамічності та гнучкості агрофірми. Методи роботи включають систематичний аналіз стану робочих місць та їхню атестацію, підвищення кваліфікації персоналу, узагальнення та використання накопиченого позитивного досвіду з іншими агрофірмами. Стиль управління характеризується професійною компетентністю, діловитістю та високою етикою взаємодію між людьми [13].

Для забезпечення успішної діяльності ТОВ Агрофірми «Авангард» необхідно переджувати як зовнішні, так і внутрішні загрози на підприємстві та забезпечити його фінансово-економічну безпеку.

2.3. Побудова концептуальної моделі системи вартісно-орієнтованого управління фінансово-економічної безпеки підприємства

Формування вартості-орієнтованої системи управління в сучасній теорії та практиці розглядається як найбільш правильна модель цілеспрямованої діяльності агрофірми. Управління, орієнтоване на вартість, включає різні функціональні напрямки менеджменту, кожен з яких має свої завдання щодо підвищення цінності агрофірми. Для вітчизняних підприємств, крім традиційних переваг вартісно-орієнтованого підходу, варто зазначити, що в умовах слабо розвиненого ринку капіталу його застосування дозволяє ефективно керувати підприємством, зокрема в інвестиційній сфері, вибираючи найбільш адекватні показники вартості, відповідно до вітчизняних економічних реалій.

Побудова системи управління ТОВ Агрофірми «Авангард», спрямованого на зміцнення його економічної безпеки на принципах стратегічного управління, обумовлена тим, що управління вартістю та стратегічне управління, як наукові напрями менеджменту, тісно взаємопов'язані. Відмінність між традиційним стратегічним управлінням і вартісно-орієнтованим стратегічним управлінням полягає у різниці в підходах до формулювання цілей та завдань: останнє зосереджується передусім на кількісному аналізі, тоді як традиційне стратегічне управління більше орієнтоване на якісне визначення параметрів діяльності. Стратегічне управління, що базується на вартісно-орієнтованому підході, передбачає поєднання як чітко формалізованих аналітичних процедур, так і неформалізованих дій та заходів [29].

Вартісно-орієнтована логіка управління ТОВ Агрофірми «Авангард» найбільше відповідає ринковим умовам функціонування агрофірми. Ця модель управління дозволяє розглядати гнучкість як ключовий фактор зростання вартості, оскільки її основу складає інвестиційний (ринковий) підхід до агрофірми. Таким чином, вартісно-орієнтована система управління процесом зміцнення економічної безпеки агрофірми повинна розглядатися як комплекс принципів, методів та функцій управління, що визначають механізми реалізації заходів із забезпечення безпеки агрофірми від внутрішніх і зовнішніх загроз, відповідно до загальної мети — зростання вартості шляхом вартісної координації управлінських рішень [19].

Загалом, на основі різних підходів до визначення принципів управління процесом зміцнення економічної безпеки підприємств пропонується сформулювати наступний перелік: пріоритет створення вартості, вартісна координованість, наступність інвестиційних рішень, неперервність, гнучкість, відповідність, альтернативність та ефективність [26].

Конструктивний аналіз існуючих підходів до вартісно-орієнтованого управління підприємством у контексті зміцнення економічної безпеки дозволив запропонувати концептуальну модель вартісно-орієнтованого

управління, яка використовує збалансовані системи показників для охоплення взаємопов'язаних аспектів: інвесторів, включаючи власників і кредиторів, фінансів, клієнтів, бізнес-процесів, персоналу та суспільства. Це представлено на рисунку 2.2.

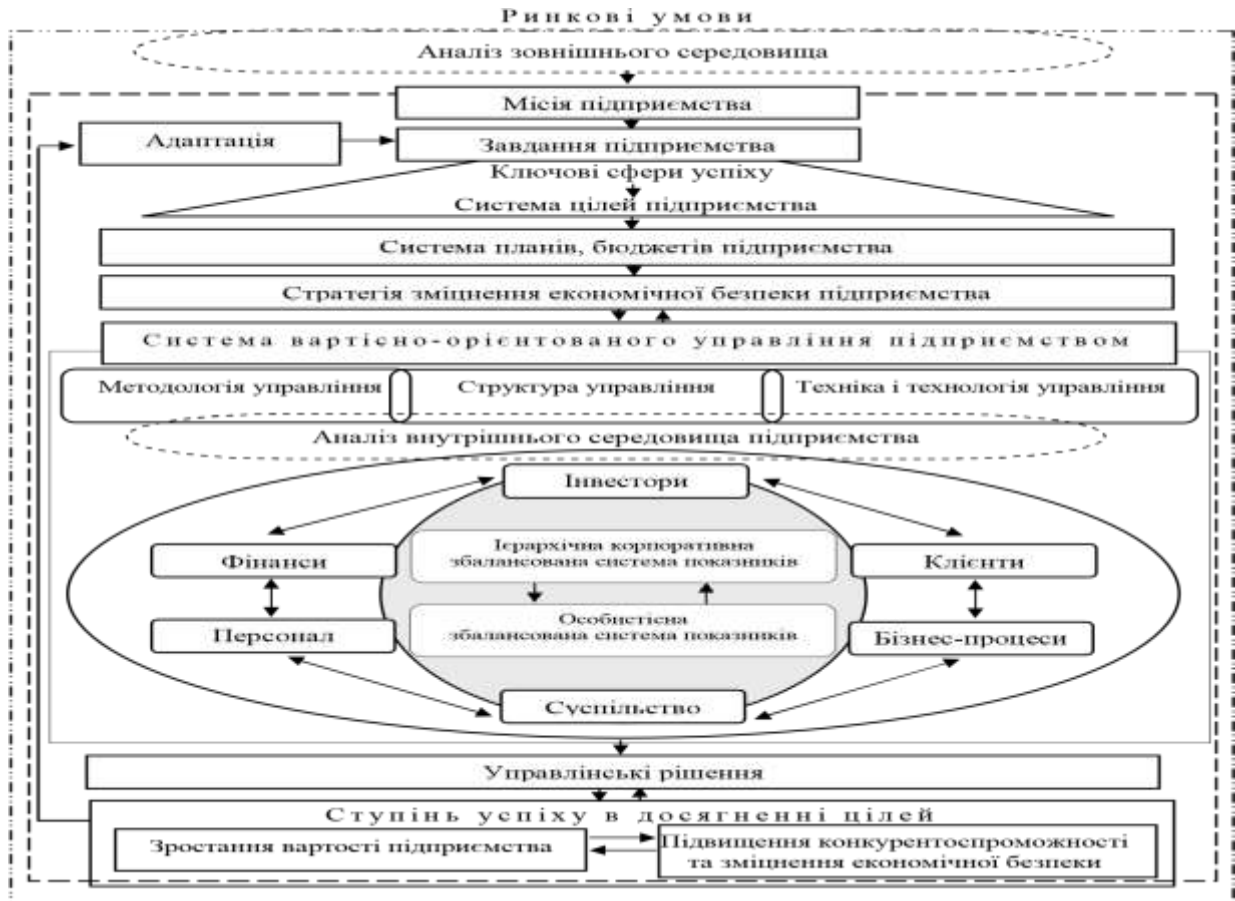

Рис. 2.2. Концептуальна модель побудови системи вартісно-орієнтованого управління процесом зміцнення економічної безпеки підприємств

Все це потребує переорієнтації традиційного підходу в управлінні на вартісно-орієнтований, що включає формування обліково-аналітичного супроводу для реалізації як основи інформаційного забезпечення управління процесами створення економічної доданої вартості та виявлення тенденцій її генерування [23]. Результати дослідження особливостей формування обліково-аналітичної інформації та існуючого стану бухгалтерського обліку в контексті забезпечення управління процесом зміцнення економічної безпеки підприємств вказують на обмеженість їх формування та використання для виявлення та оцінювання резервів зростання вартості підприємств.

Збільшення додаткової вартості слід розглянути як ключовий критерій розвитку економічного потенціалу та зростання ринкової вартості агрофірми, що ілюструється на рис. 2.3

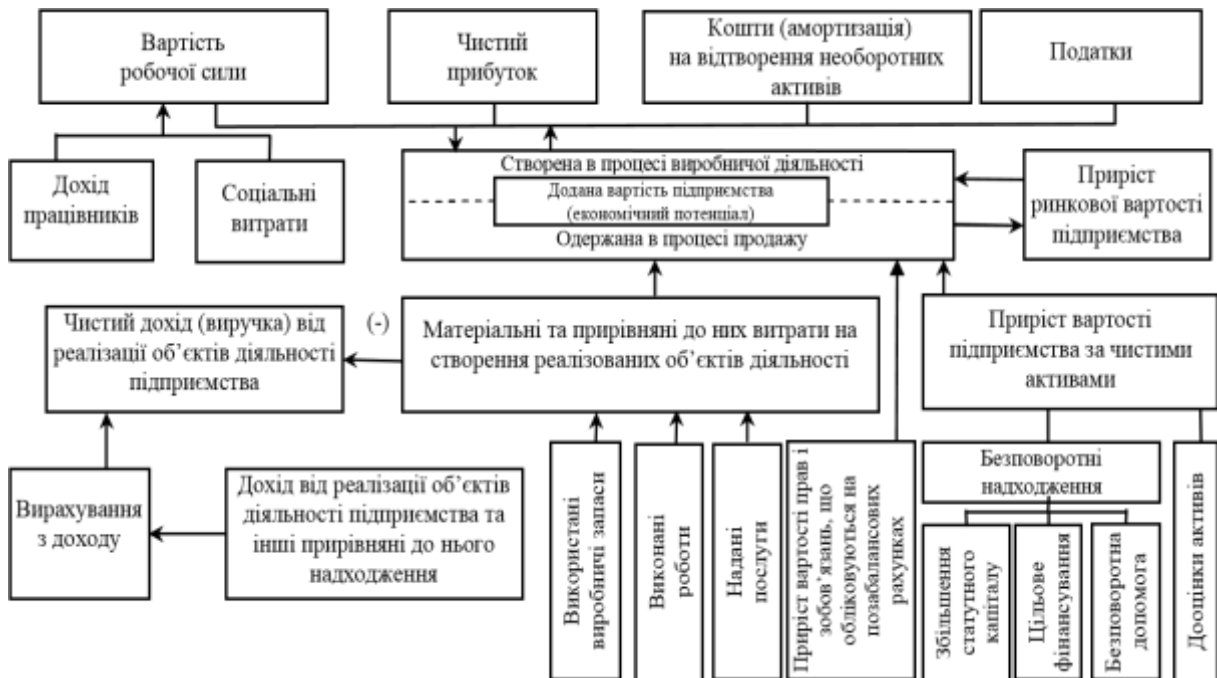

Рис.2.3. Модель формування доданої вартості для оцінки економічної безпеки за інформаційними ресурсами бухгалтерського обліку підприємства

Дослідження показало, що потенціал ресурсів для зміцнення економічного агрофірми може бути оцінений через агрегований показник додаткової безпеки вартості. Цей показник узагальнює результати діяльності агрофірми, що відображає його економічний потенціал за певний період і, у співвідношенні з ресурсним потенціалом та обсягами діяльності, може служити критерієм ефективності [22].

Також було ідентифіковано комплекс зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на зміну підходів до управління, спрямованих на максимізацію вартості агрофірми. У цьому контексті висвітлені такі недоліки системи бухгалтерського обліку: труднощі у визначенні оцінки облікових об'єктів; нездатність прибутку повністю відображати рівень додаткової вартості

агрофірми для різних груп зацікавлених осіб; інформація про несуттєві аспекти вартості та ступінь ризику діяльності агрофірми [42, с. 238].

У межах вартісно-орієнтованого управління для досягнення ключових цілей діяльності ТОВ Агрофірми «Авангард» необхідно трансформувати систему управління економічною поведінкою з урахуванням стійкого розвитку. Це забезпечує врахування впливу природного, соціального та економічного середовища, а також задоволення відповідних інтересів. Такий підхід стає основою для вдосконалення організації та методики бухгалтерського обліку, спрямованих на зміцнення економічної безпеки агрофірми [44].

Таким чином, обліково-аналітична система повинна забезпечувати можливість моделювання економічних процесів, які відбуваються на агрофірмах під час зміцнення його економічної безпеки, а також їх результатів. Це підтримує прийняття управлінських рішень тактичного та стратегічного характеру, вибір оптимальних шляхів розвитку господарської діяльності з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх.

Бухгалтерський облік виконує роль облікової підсистеми, яка забезпечує інформаційні потреби управлінської системи, орієнтованої на забезпечення економічної безпеки промислового агрофірми. Реалізація запропонованих заходів унеможливорює пряме розкрадання, створює умови для контролю доцільності та законності використання ресурсів, а також мінімізує загрози, які знижуються.

У системі управління процесом зміцнення економічної ТОВ Агрофірми «Авангард» особливе значення має організаційне забезпечення безпеки, від якої здатність агрофірми ефективно реагувати на загрози, що, в підсумку, розширить рівень його економічної безпеки.

Підсумовуючи, слід зазначити, що формування системи обліково-аналітичного забезпечення процесу зміцнення економічної безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» відбувається паралельно з розробкою організаційно-економічного механізму управління цим процесом. Завдання першої

проблеми у підтримці оптимального рівня економічного розвитку, тоді як призначення другого є забезпечення необхідного рівня безпеки для досягнення безпеки тактичних і стратегічних цілей агрофірми.

2.4. Структурно-функціональна характеристика механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

Загрози економічної безпеки агрофірми мають суттєвий вплив на його фінансовий стан. Впровадження системи УФЕБ, що включає альтернативні підходи, є критично важливим для забезпечення стабільності агрофірми. Фінансова безпека ТОВ Агрофірми «Авангард» показує стан економічних відносин, які сприяють досягненню цілої фінансової стратегії агрофірми за допомогою наявних фінансових інструментів. Вона виражається через якісні та якісні показники, що відповідають принципам і методам управління.

За визначенням І. Бланка, фінансова безпека агрофірми є рівним фінансового стану, що встановлюється за кількома та якісними показниками, забезпечуючи стабільний захист збалансованих фінансових інтересів від реальних і отриманих загроз як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Це базується на фінансовій філософії агрофірми і формує основу для стійкого розвитку як у поточному, так і в перспективному періоді.

УФЕБ ТОВ Агрофірми «Авангард» передбачає використання системи принципів і методів, спрямованих на розробку та реалізацію управлінських рішень, що забезпечують захист ключових фінансово-економічних інтересів агрофірми від загроз як внутрішнього, так і зовнішнього походження. Для точної оцінки загрози фінансово-економічної безпеці ТОВ Агрофірми «Авангард» та ефективної нейтралізації їх негативного впливу необхідно створити адекватний механізм УФЕБ. Такий механізм має включати різноманітні технологічні методи, як організаційно-економічні,

адміністративні, правові, соціально-психологічні, інформаційні заходи та інструменти для їх реалізації.

Систему управління можна розглядати як комплекс механізмів, що забезпечують досягнення поставлених цілей управління. Ефективність УФЕБ залежить від раціонального застосування методів оцінки її рівня, що служить основою для контролю, визначення орієнтирів планування та реалізації фінансово-господарської діяльності агрофірми. Таким чином, механізм УФЕБ агрофірми включає взаємопов'язані процеси планування, регулювання, мотивації та контролю, спрямовані на забезпечення фінансової стійкості. Економічна безпека є складною системною категорією, яка охоплює безліч чинників, які покращують її управління та актуалізують необхідність створення системи моніторингу для відстеження стану та тенденцій зміни ключових критеріїв і якісних характеристик безпеки..

Рис. 2.4. Структура механізму управління фінансовою безпекою підприємств

Розробка надійного та ефективного механізму забезпечення економічної безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» є критичним завданням для підтримки життєздатності агрофірми на всіх етапах його життєвого циклу. Це вимагає вдосконалення та уточнення методики виявлення та оцінювання впливу чинників на фінансово-господарську діяльність і економічну безпеку з урахуванням специфіки різних видів торгівлі, розмірів агрофірми та форм власності [37].

Однією з ключових умов життєдіяльності підприємств на ринку є здатність їх системи управління підвищити ефективність системи безпеки, яка має з високою ймовірністю гарантувати запобігання загрозам, які впливають як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі. Серед існуючих підходів до організації УФЕБ агрофірми виділяються два основних: без створення спеціалізованого підрозділу і з його створенням.

На підприємстві ТОВ Агрофірми «Авангард» функції УФЕБ не делеговано спеціалізованому підрозділу, а забезпечуються фінансовим директором. Основні функціональні цілі фінансової безпеки включають забезпечення високої фінансової ефективності агрофірми, підтримку його фінансової стійкості та незалежності, підвищення конкурентоспроможності, забезпечення високої ліквідності активів, підтримку стабільного рівня ділової активності, захист інформаційного простору і комерційної таємниці, а також ефективну організацію безпеки капіталу агрофірми та майна в в рамках його комерційних інтересів. Ці функції мають бути інтегровані в структуротворчі елементи та загальну схему організації фінансової безпеки агрофірми [44].

Структура служби фінансово-економічної безпеки агрофірми може варіюватися залежно від розміру та обсягу фінансово-господарської діяльності. На невеликих і середніх агрофірмах з обмеженими фінансовими ресурсами управління структура складається з двох основних підрозділів: аналітичного та оперативного, які забезпечують разом комплексний підхід до фінансової безпеки. На середніх і великих агрофірмах може бути розширена

до окремих секторів, що спеціалізуються на різних функціях управління, або ж включити службу безпеки, яка відповідає різним аспектам захисту [18].

Забезпечення фінансово-економічної безпеки агрофірми значною мірою збільшується стійкістю фінансового стану, економічною нестабільністю та кризовими явищами у сфері заготівлі та переробки продукції, постачання товарів, інфляційними процесами та зниженням купівельної спроможності населення. Активний розвиток великих торговельних об'єктів і мережа також підкреслює ефективне управління фінансовими ресурсами.

Добре організована інформаційна підтримка дозволяє керівництву агрофірми підтримувати конкурентні переваги, оцінювати фінансові ризики та небезпеки, встановлювати відносини зі споживачами, аналізувати зовнішнє середовище, координувати стратегію, оцінювати діяльність агрофірми, підвищувати довіру до реклами та підтримувати підтримку прийнятих рішень. Успіх чи невдача часто починаються з порівняння фактичного функціонування з офіційними цілями. Керівництву компанії необхідна інформація не тільки для обґрунтування прийнятих рішень, але й для підтримки інтуїтивного ухвалення рішень, що часто є вихідним фактором у мінімальних умовах бізнес-середовища.

Основні завдання інформаційної розвідки, що спрямовані на забезпечення економічної безпеки агрофірми, включають оцінку дій клієнтів і партнерів, виявлення нових ринкових можливостей, конкурентів, підбір кадрів та систематизацію доступної інформації. Комплексне УФЕБ агрофірми вимагає інтегрованого, злагодженого та оперативного співробітництва всіх підрозділів торговельного агрофірми для підтримки сталого рівня безпеки та запобігання неправомірного втручання ззовні в діяльність агрофірми.

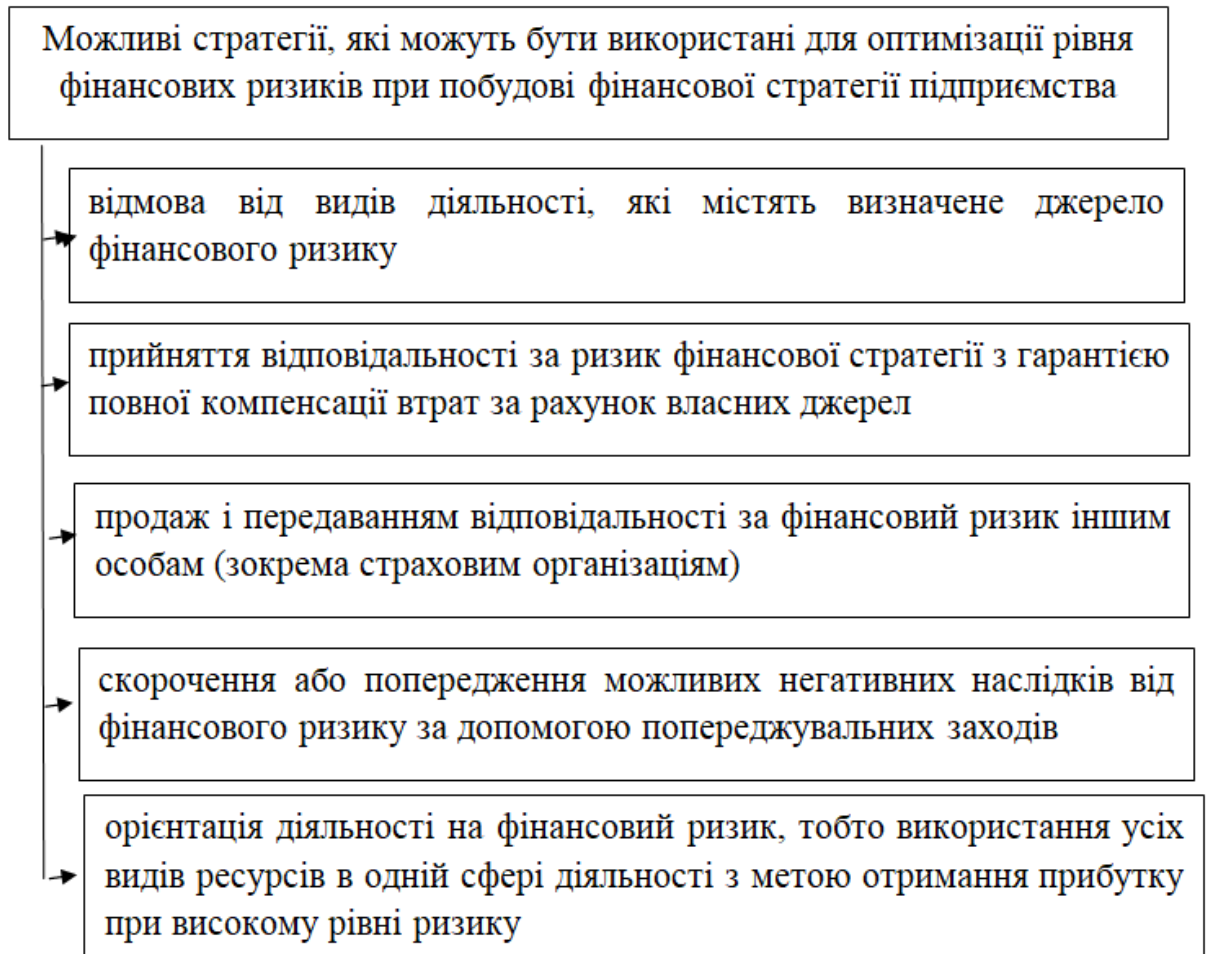

Рис.2.5. Стратегії, які можуть бути використані для оптимізації рівня фінансових ризиків при побудові фінансової стратегії агрофірми

Фінансова стратегія агрофірми виступає ключовою функціональною складовою, яка забезпечує захист фінансових інтересів від різних загроз, вибір найефективніших шляхів досягнення цих цілей і коригування напрямків та форм захисту відповідно до змін умов фінансового середовища.

Формування фінансової стратегії включає здатність моделювати фінансові ризики агрофірми, прогнозувати характер майбутніх змін ситуації та розробляти інструменти та методи для покращення фінансового стану агрофірми та реалізації цієї стратегії. Для оптимізації рівня фінансових ризиків можуть бути застосовані різні стратегії, що базуються на сучасних методах стратегічного управління. Підприємство має змінити існуючий

фінансово-господарський механізм, розробити та реалізувати фінансову стратегію, яка забезпечує досягнення фінансових результатів [18].

Основні функціональні цілі фінансової безпеки включають забезпечення високої фінансової ефективності агрофірми, фінансової стійкості та незалежності, підвищення конкурентоспроможності, підтримання високого рівня ліквідності активів, забезпечення належного рівня ділової активності, захист інформаційного простору та комерційної таємниці, а також ефективне управління безпекою капіталу та майна агрофірми, у межах комерційних інтересів агрофірми.

Висновки до другого розділу

1. Після аналізу ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів ТОВ Агрофірми «Авангард», можна зробити висновок, що підприємство демонструє низький рівень ліквідності на початку та в кінці звітної періоду, останній же день з показників не досягає нормативних значень. Проте позитивною тенденцією є зростання коефіцієнтів загальної ліквідності з 2,69 до 7,90, що сприяє покращенню прогностичних можливостей агрофірми для своєчасного розрахунку з дебіторами. Коефіцієнти абсолютної ліквідності, у свій час, погіршилися на 47,48% порівняно з 2023 роком, що є дуже низьким значенням відповідності з нормативами.

2. Економічна безпека є складною системною категорією, яка охоплює багато взаємопов'язаних чинників. Такий підхід ускладнює процес управління нею, наголошуючи на необхідності створення ефективної системи повноцінного моніторингу стану та зміни значущих критеріїв і якісних характеристик безпеки. Найдійніший і ефективний механізм забезпечення економічної безпеки агрофірми не тільки підтримує функціонування господарського суб'єкта, але й гарантує його життєздатність протягом усього життєвого циклу. Це вимагає удосконалення та уточнення

методики для виявлення та оцінювання впливу чинників на фінансово-господарську діяльність та економічну безпеку з урахуванням особливостей різних видів торгівлі та розмірів агрофірми.

3. Важливим показником ефективності діяльності агрофірми є розумне і результативне вкладення фінансових ресурсів в активи. Для оцінки цього необхідно детально вивчити їх склад, структуру майна та формування його джерел, а також причини зміни цих параметрів.

4. Обліково-аналізне забезпечення включає комплекс процедур збирання, підготовки, реєстрації та узагальнення облікової інформації агрофірми. Ця система, яка обґрунтовується на законодавчих вимогах і потребує глибокого аналізу за допомогою спеціальних методів і підходів.

5. Забезпечення фінансово-економічної безпеки агрофірми стає складним завданням через фінансову нестабільність, кризові прояви у сфері заготівлі та переробки продукції, а також інфляційні процеси та зниження купівельної спроможності населення. Активний розвиток великих торговельних мереж лише ускладнює ускладнення. Для ефективного функціонування в сучасних умовах керівництву агрофірми необхідний доступ до актуальної інформації як до, так і після прийняття рішень.

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЯ ТА ЕФЕКТИВНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Сучасні реалії стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємств

Тривале перебування української економіки в стані фінансово-економічної кризи призвело до нестабільності діяльності фінансового стану підприємств та неефективності їх, що негативно позначилося на рівнях фінансової безпеки. Досягнення високого рівня фінансової безпеки підприємств в умовах економічного середовища є ключовим фактором для забезпечення їхнього економічного зростання та подальшого розвитку. Низька доступність вільних фінансових ресурсів і швидка зміна кон'юнктури обмежують здатність підприємств самостійно забезпечувати фінансову безпеку, створюючи зв'язок між агресивним економічним середовищем, загрозами та небезпеками, зменшенням темпів відтворення та зниженням рівня фінансової безпеки.

Зважаючи на виявлення циклу негативних причинно-наслідкових зв'язків у забезпеченні фінансової безпеки підприємств, її можливість забезпечити лише через ефективний механізм і реалізацію довгострокових заходів, спрямованих на здатність протистояти несприятливим зовнішнім впливам. Таким чином, забезпечення фінансової безпеки підприємств повинно мати стратегічний характер, передбачати системний підхід до управління фінансовими ризиками, включати оцінку змінених умов та адаптацію до них з метою підтримки сталого розвитку.

Загалом, стратегія ТОВ Агрофірми «Авангард» представляє собою ключову складову його фінансового механізму. Вона розробляється з урахуванням концепції безпеки розвитку агрофірми, що визначає чіткі цілі, завдання та шляхи їх реалізації. Стратегічний підхід до забезпечення

фінансової безпеки ідентифікує можливості для забезпечення стійкості системи на довгострокову перспективу, а також прогнозування її розвитку в мінімальному середовищі. Це включає аналіз альтернативних рішень, розроблених для досягнення найбільш оптимального стану агрофірми в умовах конкретної ринкової ситуації.

Стратегія фінансової безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» покликана розробити і реалізувати заходи, що сприяють підтримці позитивних процесів і зменшенню негативних тенденцій у фінансових відносинах. Основна увага стратегії зосереджена на забезпеченні фінансової ефективності для сталого поточного і стратегічного розвитку агрофірми, а також на підвищенні його вартості шляхом адаптації до змінених умов ринку та інтеграції інноваційних підходів [3, с. 14].

Досягнення цієї мети обґрунтовується на принципах системності, комплексності, об'єктивності, програмності, динамічності, оптимальності та конструктивності. Турхан Х.О. [52] додає також принципи безперервності, активності, законності, економічної доцільності, спеціалізації, взаємодії та координації, деякі з яких можуть частково або повністю компенсувати інші.

Послідовність побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки ТОВ АП «Агроінтерн» може включати наступні етапи:

Аналіз поточного стану агрофірми, оцінка фінансових ризиків та ідентифікація ключових проблем у сфері безпеки.

Визначення цілей стратегії забезпечення фінансової безпеки, з урахуванням довгострокових і короткострокових завдань.

Розробка методології реалізації стратегії, включаючи інструменти та заходи для досягнення поставлених цілей.

Ідентифікація ресурсів та їх розподіл для реалізації стратегії, включаючи фінансові, людські та технологічні ресурси.

Контроль і оцінка ефективності стратегії на регулярній основі, внесення корективу у разі необхідності адаптації до змін умов і факторів (рис. 3.1).

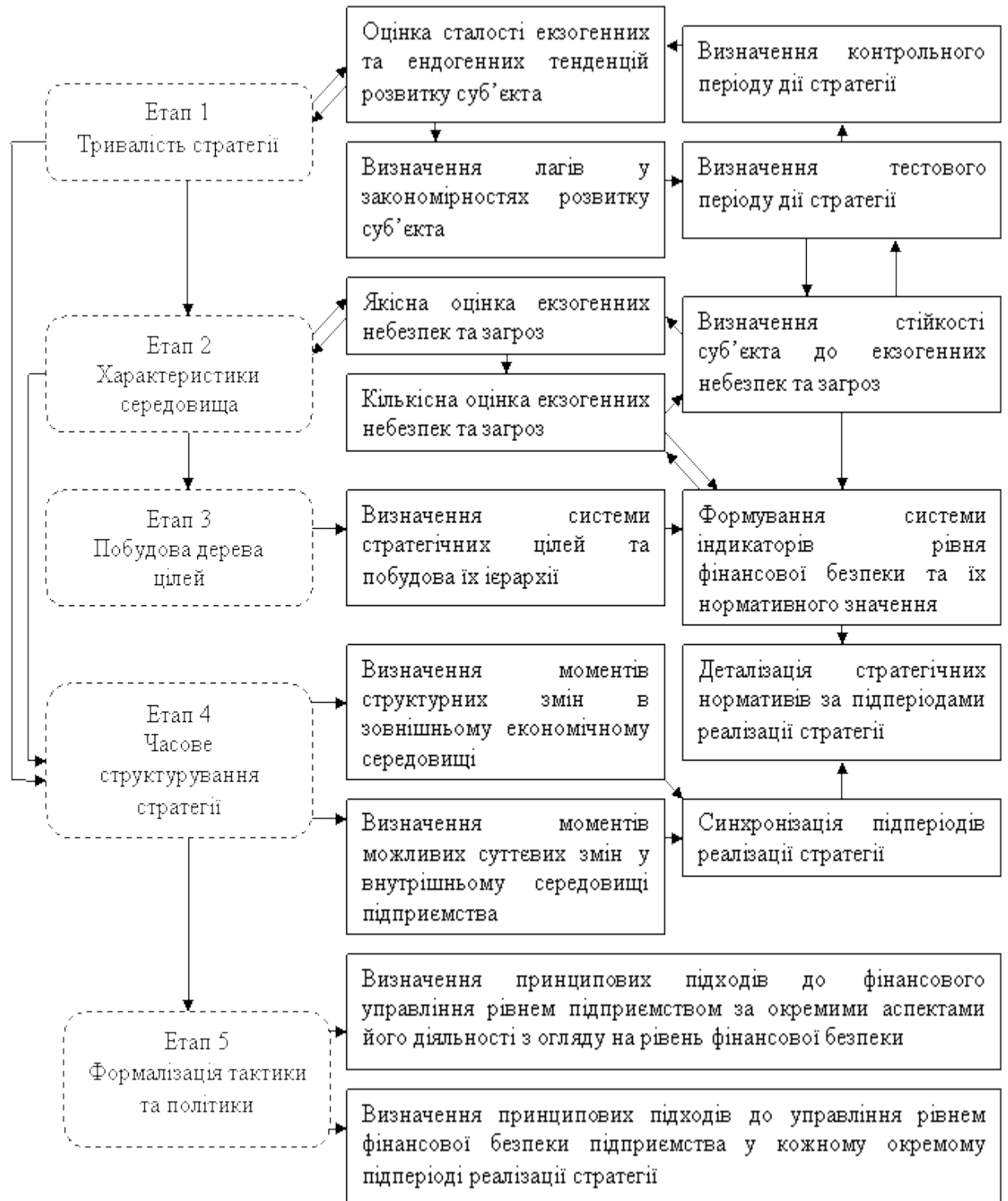

Рис. 3.1. Послідовність розробки стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства

Визначення періоду дії стратегії є важливим етапом, який передбачає підвищення стійкості розвитку агрофірми у відповідь на вплив внутрішніх (ендогенних) та зовнішніх (екзогенних) факторів, а також вивчення

взаємозв'язків між окремими параметрами його стану та діяльності. Важливо врахувати часові лаги в причинно-наслідкових зв'язках між різними параметрами агрофірми, що служать основою для розрахунку тривалості тестового періоду під час реалізації стратегії та контрольного періоду перед можливими корективами або змінами. Цей процес дозволяє забезпечити обґрунтованість і ефективність стратегії, адаптуючи її до мінливих умов та потреб агрофірми.

Дослідження впливу екзогенних факторів на рівень фінансової безпеки підприємств включає як якісну, так і кількісну оцінку їхнього впливу. Проблема полягає в тому, що в умовах конфліктних впливів ці фактори часто залишаються розпливчастими і важкими для точного кількісного вимірювання. Захист від зовнішнього середовища, який охоплює макроекономічні чинники, такі як стан і тенденції розвитку загальноєкономічних інтересів держави, кон'юнктура фінансових і фондових ринків, розвиток фінансово-кредитної системи країни, а також вплив міжнародних фінансово-економічних інституцій, вимагає створення ефективної системи моніторингу та залучення кваліфікованих фінансових аналітиків для об'єктивного аналізу та оцінки тенденцій і наслідків макроекономічних процесів [4, с. 87].

Формування системи стратегій передбачає визначення їх ієрархії та внутрішніх взаємозв'язків, що сприяє створенню системи стратегічних нормативів, які індикаторно відображають рівень фінансової безпеки та специфіку функціонування агрофірми. Головною особливістю цього етапу є відсутність прямого взаємозв'язку між стратегічними нормативами фінансової безпеки підприємств та параметрами екзогенних небезпек і загроз. Перелік можливих стратегічних рівнів фінансової безпеки, що не враховують вплив екзогенних чинників, може бути різноманітним і залежати від позиції агрофірми, суб'єктивного визначення автором окремих характеристик фінансового стану як базових для оцінки рівня фінансової безпеки, а також специфіки кон'юнктури на даний момент. Інтеграція

окремих індикаторів для визначення рівня фінансової безпеки є загальноприйнятим підходом, який дозволяє комплексно оцінити стійкість агрофірми до зовнішніх впливів.

При розробці інтегральних показників різноманітні методи, від простих методів «сум місця» до експертних оцінок вагових характеристик або дискримінантних моделей. Для характеристики рівня фінансової безпеки у дослідженні [7, с. 33-35] Використовується дванадцята ознака фінансового стану, яка спеціально не призначена для оцінки безпеки, і їх інформативність значною мірою перекривається. Використання методу інтеграції в графічній формі, через побудову «сумі площі багатокутника», має певну механічність, особливо з урахуванням високої мінливості зовнішньоекономічного середовища. Це підкреслює необхідність адаптації методів оцінювання фінансової безпеки з урахуванням динаміки та змінності макроекономічних умов.

Часове структурування стратегії включає дві основні складові: визначення можливих біфуркацій у зовнішньому та внутрішньому середовищі агрофірми. Агресивне економічне середовище характеризується високим рівнем деструктивних впливів та високою ймовірністю серйозних структурних змін. Передбачення таких змін є критичним місцем для встановлення часової структури реалізації стратегії. Важливо також забезпечити можливість значних змін в організації фінансових потоків агрофірми. Часове структурування стратегії завершується формуванням часової розгортки ключових показників рівня фінансової безпеки на різних етапах реалізації стратегії. Останній етап реалізації стратегії передбачає її конкретизацію в часовому та функціональному аспектах. По-перше, необхідно обґрунтувати основні заходи політики управління підприємством, зважаючи на потребу підтримання високого рівня фінансової безпеки. Це може включати жорсткі обмеження для управління окремими аспектами діяльності агрофірми. По-друге, необхідна конкретизація тактики управління

підприємством, яка відображає адаптацію до змінених умов та забезпечує ефективне реагування.

Формування стратегії забезпечення фінансової безпеки агрофірми може використовувати різноманітні форми, які адаптуються, розширюються або конкретизуються залежно від конкретних умов і особливостей зовнішньоекономічного середовища. Дослідження [1, с. 106-107] виділені дев'ять етапів, що підкреслюють аналітичний підхід, тоді як Н. В. Сабліна та Т. Б. Кузенко описують вісім етапів, зосереджуючи увагу на побудові стратегічних карт. Інші підходи можуть детальніше розглянути чотири складові: стратегію випереджувальної протидії, стратегію адекватної відповіді на загрози, стратегію захисту, моніторинг небезпек і загроз [5, с. 36], або включити систему управління ризиками. Існує широкий спектр можливих варіантів побудови стратегії фінансового забезпечення агрофірми, які залежать від специфіки функціонування агрофірми та безпеки особливостей зовнішньоекономічного середовища. Головним завданням є забезпечення змістовної та часової синхронізації елементів стратегії, що дозволяє адаптуватися до мінливих умов та ефективно реагувати на нові виклики, підтримуючи стабільність фінансової безпеки агрофірми.

Стратегія забезпечення фінансової безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» прогресує ключову роль у сучасному агресивному економічному середовищі, спрямована на забезпечення стабільності тастрокового розвитку компанії. У складних економічних умовах, коли закінчиться ризик небезпеки і загроз, до якості стратегії висуваються високі вимоги. Важливо зміцнити внутрішню узгодженість елементів стратегії, які охоплюють різні аспекти діяльності агрофірми, забезпечити чітке їх розташування та детальну деталізацію нормативів у стратегіях. Часова структура стратегії має бути гнучкою і включати лише традиційний період фінансового планування, але й передбачати можливість глибоких структурних змін в економіці. Це дозволить адаптувати стратегію забезпечення фінансової безпеки агрофірми

до мінливих умов, забезпечуючи її ефективність та здатність протистояти викликам.

3.2. Основні пріоритетні напрями та механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства

Фінансова безпека агрофірми відображає його здатність ефективно протистояти негативним впливам зовнішнього середовища та швидко адаптуватися до змін, забезпечуючи при цьому мінімізацію ризиків для його діяльності. Вона включає комплекс заходів, які включають захисні фінансові інструменти, технології та послуги, спрямовані на підтримку стабільності фінансової системи агрофірми та оптимальне використання фінансових ресурсів. За визначенням професора М.М. Єрмошенка, фінансова безпека агрофірми охоплює підтримку збалансованого фінансового стану, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, а також здатність ефективно реалізовувати фінансові інтереси та забезпечити достатній обсяг фінансових ресурсів. Це дозволяє підприємству зберегти стабільність і конкурентоспроможність навіть за мінливих умов ринку [6, с. 47].

За словами Гончаренко Т.Ю., Шевчук І.А., Фінансова безпека агрофірми забезпечується через оптимальне використання корпоративних ресурсів, що розвивається у високих показниках прибутковості, рентабельності бізнесу, структурі капіталу, дивідендних виплатах на цінних паперах та їх курсовій вартості. Ці показники виступають синтетичними індикаторами поточного фінансово-господарського стану агрофірми та його перспективи розвитку, відображаючи здатність агрофірми забезпечити стабільність і довгострокове зростання [9].

Воронков Д.Є., Шуляк І.В. Фінансова безпека агрофірми стає як стан його фінансової стійкості, що формується на основі якісних та кількостей показників і надійно забезпечує захист ключових фінансових інтересів від ідентифікованих та наявних загроз внутрішнього й зовнішнього походження. Параметри цих загроз корелюють із фінансовою стратегією та філософією агрофірми, слугуючи основою для створення умов сталого функціонування та розвитку як у короткостроковому, так і в довгостроковому періоді. Це, своєю чергою, сприяє підвищенню адаптивності агрофірми до мінливих економічних умов та посиленню його конкурентоспроможності [4, с.12].

Аналіз наукової літератури з питань фінансово-економічної безпеки підприємств дозволяє систематизувати основні загрози, що розділені на декілька ключових груп. До загроз, обумовлених факторами макросередовища, слід віднести: нестабільний стан національної економіки, ефективний рівень податкового тиску, волатильність валютного курсу, високі темпи інфляції, фінансову залежність від зовнішніх кредиторів та міжнародних партнерів, несприятливий інвестиційний клімат, відтік висококваліфікованої робочої сили та скорочення трудового потенціалу країни. Сукупність цих чинників створює нестабільність у зовнішньому середовищі, що може суттєво послабити фінансову стійкість агрофірми та доповнити його здатність до ефективного функціонування й розвитку [23, с.13]. Загрози мікросередовища охоплюють такі чинники, як інтенсивне зростання споживчих цін, зниження якості використовуваної сировини й матеріалів, а також спад дільної активності на цільових ринках. Що стосується внутрішнього середовища агрофірми, ключовими загрозами є неефективне та нераціональне використання фінансових, матеріальних і виробничих ресурсів, недостатній рівень кваліфікації персоналу, обмеженість страхових резервів і фондів, а також низький рівень конкурентоспроможності на ринку.

Дослідження механізму УФЕБ ТОВ Агрофірми «Авангард» потребує детального аналізу його ключових функцій. До основних функціональних складових цього механізму належать: планування, яке включає стратегічне програмування та прогнозування фінансової діяльності; організація та регулювання, спрямовані на забезпечення структурованості й адаптивності управлінських процесів; стимулювання, що передбачає мотивацію до підвищення ефективності роботи персоналу й оптимізації ресурсів; а також контроль, що реалізується через моніторинг та оцінку показників фінансової безпеки для перевірки й нейтралізації загроз (див. рис. 3.2).

Рис. 3.2. Функціональна структура механізму управління фінансовою безпекою підприємства

Розгляд цих аспектів дозволяє сформулювати комплексний підхід до побудови стратегії фінансової безпеки, що є невід'ємною умовою забезпечення конкурентоспроможності та сталого функціонування підприємств в сучасних умовах невизначеності (рис.3.3).

Процес забезпечення фінансової безпеки агрофірми слід трактувати як комплексну управлінську діяльність, орієнтовану на підвищення фінансової стійкості та мінімізацію негативних ризиків, які можуть виникнути внаслідок впливу несприятливих факторів на економічну безпеку агрофірми в різних сферах його фінансової діяльності.

У сучасному динамічному економічному середовищі існує значна кількість загроз, здатних негативно позначитися на фінансових інтересах агрофірми, що в довгостроковій перспективі може призвести до зниження фінансової ефективності, стійкості втрати платоспроможності та збільшення загального фінансового стану.

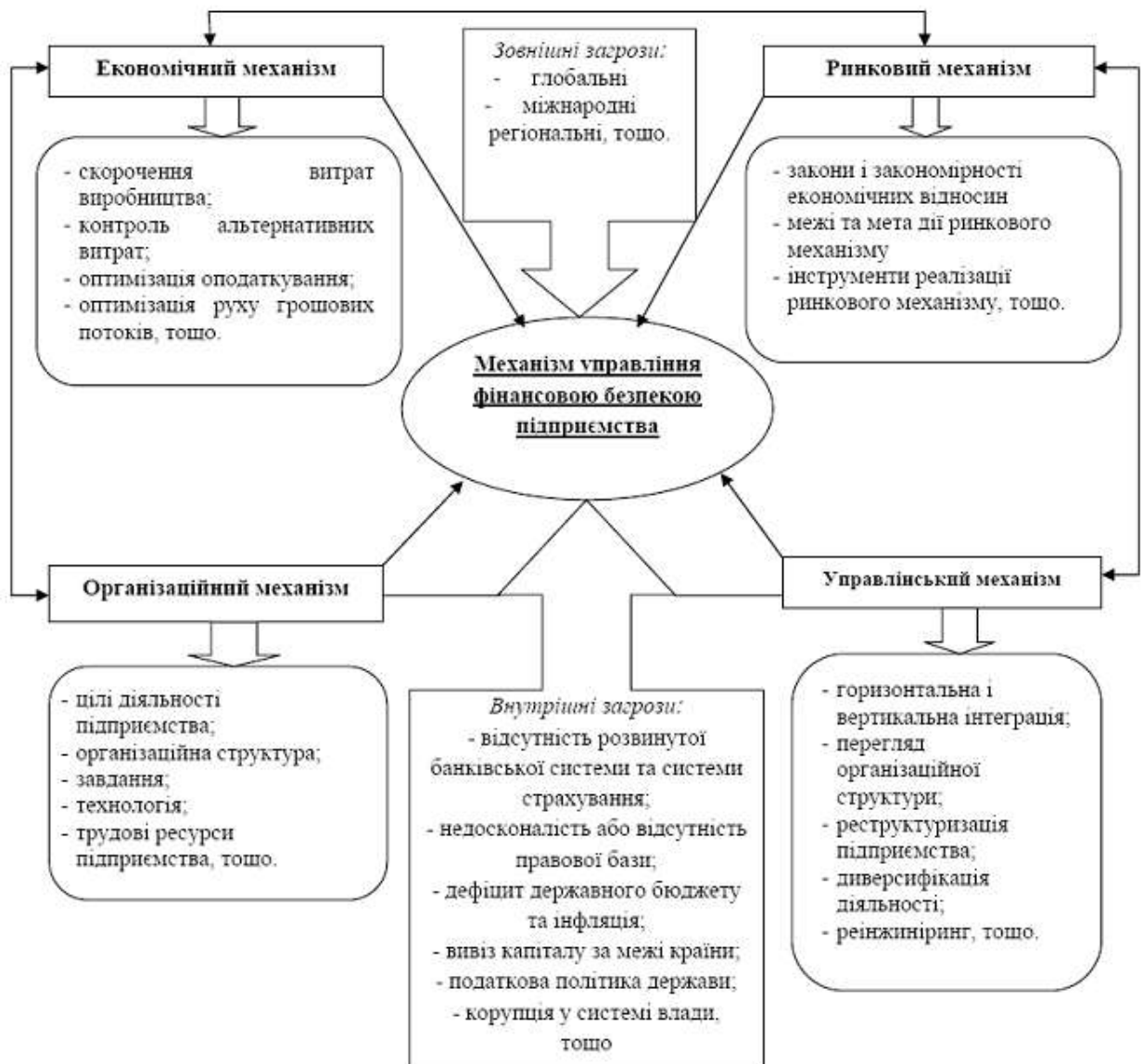

Рис. 3.3. Схема взаємозв'язку механізмів економічного регулювання

Зовнішні загрози, як правило, мають об'єктивний характер і зумовлені такими факторами, як глобалізація світових фінансових ринків, зростаючий рівень економічної інтеграції, дефіцит ресурсів, інтенсифікація конкурентної боротьби та посилення геоекономічних конфліктів між країнами для контролю над ключовими сегментами світового економічного простору.

Водночас внутрішні загрози викликають суб'єктивні чинники, зокрема неефективну фінансово-економічну стратегію керівництва, помилкову постановку пріоритетів фінансового менеджменту, недостатній контроль за фінансовими потоками, а також несвоєчасну адаптацію до негативних тенденцій у функціонуванні агрофірми.

Таким чином, забезпечення фінансової безпеки агрофірми є багатограним процесом, що потребує системного та інтегрованого підходу. Основна мета цього процесу відбувається у стабілізації фінансового стану агрофірми та забезпечує його стійку конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Для досягнення фінансової безпеки агрофірми необхідно реалізувати низку прикладних завдань. Серед ключових пріоритетів варто виділити підвищення рівня кваліфікації персоналу, інноваційний розвиток техніко-технологічних можливостей, оптимізацію управлінських рішень, зміцнення фінансової стійкості та створення умов для сталого економічного розвитку колективу. У цьому контексті важливе місце займає дослідження методів та інструментів УФЕБ, що дозволяє адаптувати до конкретних особливостей функціонування агрофірми та загрози, які перед ним виникають.

Ефективне УФЕБ агрофірми базується на формуванні надійної системи фінансового менеджменту. Така система повинна забезпечити збалансований розвиток агрофірми, підтримання оптимального рівня ліквідності та платоспроможності, а також мінімізацію фінансових ризиків. Стратегічні

орієнтири агрофірми мають включати максимізацію прибутковості, удосконалення структури капіталу, забезпечення фінансової стійкості, підвищення інвестиційної привабливості та підвищення конкурентних позицій на ринку.

Процес забезпечення фінансової безпеки є складною багатоетапною системою, яка охоплює сукупність інструментів, заходів і стратегій, спрямованих на мінімізацію впливу загроз та створення сприятливих умов для стійкого функціонування агрофірми. Він вимагає систематичного підходу до аналізу ризиків, прогнозування їх наслідків, оптимізації ресурсного забезпечення та підвищення адаптивності агрофірми до мінливих умов зовнішнього середовища.

Таблиця 3.1.

Шляхи вдосконалення механізму управління фінансовою безпекою підприємства

МЕТОДИ	ІНСТРУМЕНТИ	ЗАХОДИ
1	2	3
Інституційно-правові	Створення відділу економічної безпеки та інтеграція його в організаційну структуру	впровадження моніторингу рівня економічної безпеки та її складових; прогнозування ризиків та розробка заходів для їх усунення; коригування планових показників діяльності з урахуванням забезпечення економічної безпеки. створення системи правил і режимів безпеки
	створення окремого сектору економічної безпеки в межах юридичного відділу	розробка інструкцій щодо матеріальної відповідальності та захисту комерційної таємниці; моніторинг законодавства та забезпечення захисту агрофірми від дій і рішень органів державного управління; управління інституційними аспектами безпеки у межах юридичних відносин з контрагентами; реєстрація документів, прав власності.
Інформаційні	Розробка механізму швидкого реагування на загрози інформаційній безпеці та запобігання поширенню негативної інформації про підприємство.	аналізування, облік комерційної інформації; створення надійної системи захисту інформації та каналів її проходження; використання сучасних технологій захисту інформації (систем кодування та шифрування).
Організаційно-технологічні	Поліпшення ефективності управління безпекою.	запровадження на підприємстві міжнародних систем управління якістю

МЕТОДИ	ІНСТРУМЕНТИ	ЗАХОДИ
1	2	3
Економічні	Поліпшення економічної ефективності використання ресурсів агрофірми	впровадження заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання господарських ресурсів; оцінка сучасності та продуктивності матеріально-технічної бази, пошук можливостей для їх покращення; підвищення рентабельності активів і конкурентоспроможності агрофірми.
	створення умов для розвитку агрофірми;	фінансування заходів для прогнозування ринкової ситуації, інституційного регулювання фінансово-господарської діяльності та забезпечення ресурсами
	забезпечення доступу до ресурсів і ринків.	
Адміністративні	Створення систем фізичного захисту та автоматизованих систем безпеки.	встановлення процедур для контролю доступу персоналу та відвідувачів; – створення перешкод для несанкціонованого доступу до охоронюваного майна.
Соціально-психологічні	Посилення мотивації працівників у системі безпеки агрофірми	впровадження матеріальних стимулів; формування ефективної системи морального заохочення працівників; встановлення правил поведінки; створення атмосфери корпоративного духу

Ефективне функціонування ТОВ Агрофірми «Авангард» вимагає системного підходу до нейтралізації як зовнішніх, так і внутрішніх загроз, що забезпечуються шляхом формування надійного механізму економічної безпеки агрофірми. Цей механізм є комплексною системою взаємодії інструментів, методів, важелів та інформаційно-аналітичних ресурсів, що обґрунтовуються на економічних закономірностях та принципах раціонального управління. Його розробка й впровадження безпеки розроблено управлінськими суб'єктами фінансової діяльності з метою забезпечення захисту фінансових інтересів агрофірми, зміцнення його стійкості та створення передумов для сталого економічного розвитку.

Функціональний складовий механізм економічної безпеки включає чітко структуровані елементи, спрямовані на моніторинг загроз, їх ідентифікацію, аналіз, прогнозування та мінімізацію негативних фінансових ризиків.

3.3. Запровадження ефективного механізму управління забезпеченням фінансової безпеки підприємств

Стратегічне УФЕБ агрофірми обґрунтовується на загальному аналізі взаємодії між внутрішніми та зовнішніми чинниками, які впливають на діяльність суб'єкта господарювання. Механізм УФЕБ є сукупністю взаємопов'язаних і послідовних дій, які реалізують системний і диференційований підхід до досягнення стабільності та захисту фінансових інтересів агрофірми. Цей механізм охоплює всі рівні та етапи управлінського процесу, включаючи виявлення виявлених проблем, аналіз і діагностику загроз, планування заходів реагування, оперативний моніторинг, контроль результатів та ухвалення оптимальних рішень, які сприяють фінансовій безпеці суб'єкта господарської діяльності.

Система УФЕБ агрофірми функціонує на основі взаємодії її ключових складових: суб'єктів і об'єктів управління, інструментів і методів забезпечення фінансової стійкості, а також комплексної оцінки ризиків і загроз. Цей механізм включає інтегровані інструменти координації, взаємодії та адаптації, що сприяють формуванню уніфікованої політики фінансового менеджменту з особливостями економічного середовища.

Важливим елементом механізму УФЕБ є оцінка та мінімізація основних видів ризиків, серед яких особливу загрозу становлять підприємницькі, операційні, інвестиційні, фінансові та товарні ризики. Ефективне функціонування механізму забезпечує їх ідентифікацію, прогнозування й розробку дієвих методів їх нейтралізації, що дозволяє підтримувати баланс між стабільністю фінансового стану та довгостроковими стратегічними цілями агрофірми.

До механізму УФЕБ агрофірми входить сукупність взаємодіючих елементів, зокрема управлінські суб'єкти, технічні засоби забезпечення фінансової стійкості, методологічні підходи, нормативно-правова база та функціональні завдання. Важливими складовими є методи забезпечення

фінансової безпеки, серед яких слід виокремити дедуктивний підхід, системний аналіз, синтез і систематизацію теоретичних знань, планування, контроль, мотивацію, аналітичні інструменти, а також заходи фінансового регулювання.

Ефективність функціонування механізму забезпечення фінансової діяльності агрофірми значною мірою залежить від його здатності створювати стійке фінансове середовище для досягнення стратегічної мети – безпеки максимізації прибутку та підвищення фінансової стійкості. Методологія формування дієвого інтегрованого механізму УФЕБ обґрунтовується на поєднаних класичних і новітніх методах управління, що забезпечують

Вивчення різноманітних підходів до побудови механізму УФЕБ дозволяє сформулювати рекомендації щодо впровадження його вдосконаленої моделі. Така модель забезпечує підвищення рівня координації управлінських рішень, оптимізацію процесів фінансового моніторингу та контролю, а також інтеграцію сучасних методів аналізу та оцінки ризиків. Вона сприяє досягненню ключових цілей агрофірми: забезпеченню фінансової стійкості, мінімізації загроз та формуванню конкурентних переваг (див. рис. 3.4).

Крім того, для оцінки фінансової стійкості агрофірми слід додати системний підхід, який включає аналіз динаміки ключових фінансових показників, порівняння їх із поточною платіжною ситуацією та визначення можливих ризиків. Це допоможе розробити конкретні заходи для мінімізації загроз та забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами. Важливо також чітко налагодити взаємодію учасників процесу УФЕБ, що сприятиме прийняттю обґрунтованих рішень і забезпеченню узгодженості в діях усіх учасників.

Розробка плану дій агрофірми для протидії можливим загрозам і мінімізації їх впливу має бути спрямована на створення інтегрованого механізму управління, який забезпечує ефективну координацію всіх процесів, пов'язаних із фінансовою безпекою агрофірми.

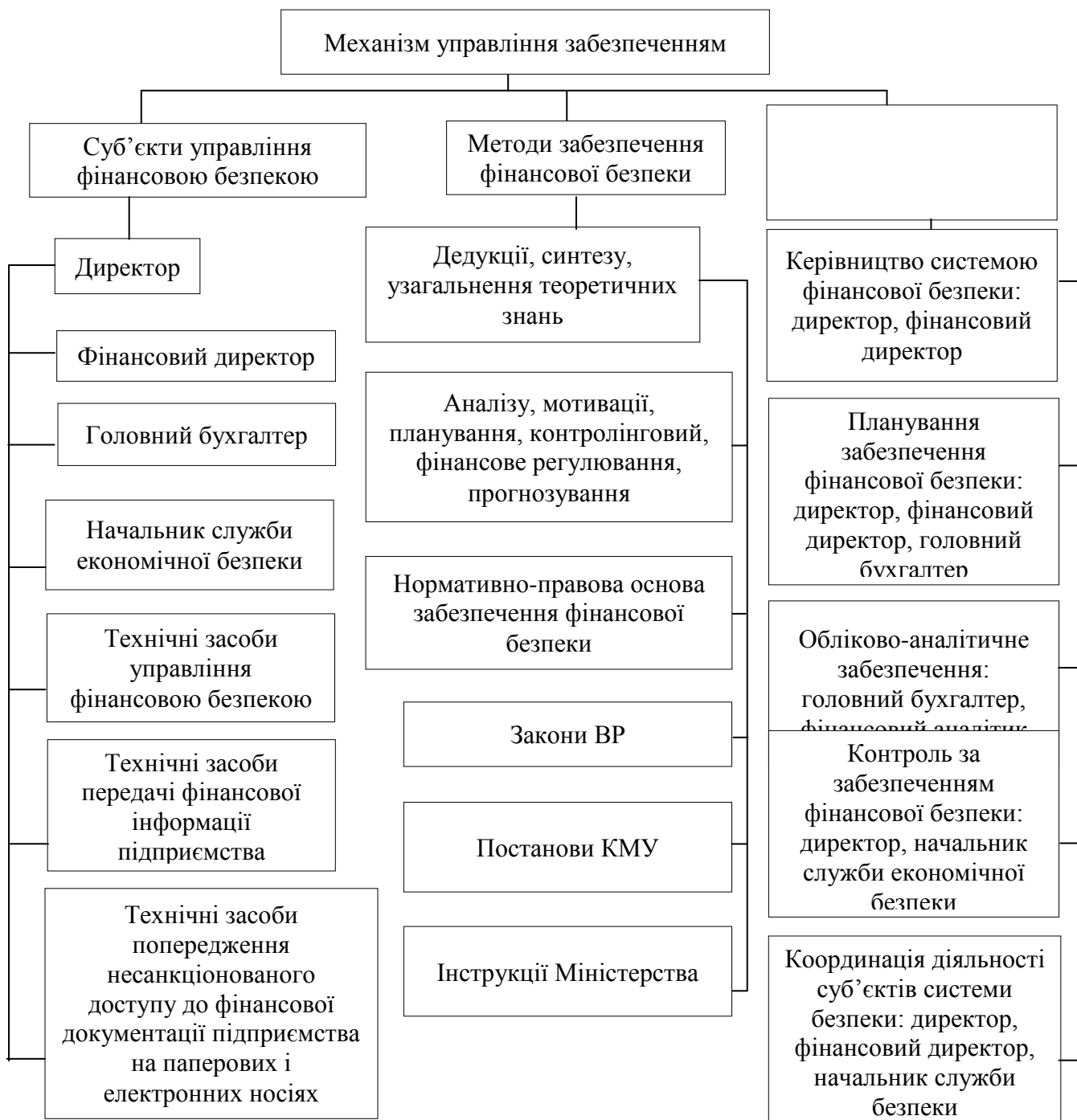

Рис. 3.4. Запровадження ефективного механізму управління забезпеченням фінансової безпеки підприємств

Створення інтегрованого механізму управління : На першому етапі необхідно розробити інтегрований механізм УФЕБ, що забезпечує координацію всіх функцій, методів, інструментів і засобів, орієнтованих на досягнення фінансової стабільності агрофірми. Це включає в себе інтеграцію

фінансових інтересів агрофірми з можливими загрозами та вплив на функціонування організаційної структури, корпоративну культуру, а також критерії оцінки рівня фінансової безпеки.

Оцінка ефективності заходів : Для забезпечення зміцнення фінансової безпеки необхідно регулярно оцінювати ефективність впроваджених заходів. Це включає постійний моніторинг і контроль на кожному етапі господарської діяльності. Важливо виявляти слабкі місця та недоліки в системі управління, а також вносити відповідні корективи для підвищення ефективності.

Проведення контролю на кожному етапі : Для забезпечення ефективного УФЕБ необхідно проводити контроль на кожному етапі господарської діяльності. Це дозволяє виявляти ризики, загрози та небезпеки, оцінювати їхній вплив і вживати заходів для мінімізації можливих втрат.

Баланс інтересів і реалізація стратегічних завдань. Механізм УФЕБ агрофірми досягає найвищої ефективності лише при збереженні гармонії інтересів між сторонами, які взаємодіють. Важливо створити систему, яка забезпечує баланс інтересів і сприяти реалізації оптимальних фінансових цілей суб'єктів господарювання. Це включає адаптацію до змін, збереження гнучкості в реакціях на зовнішні та внутрішні фактори, а також орієнтир на довгострокову фінансову стійкість і конкурентоспроможність агрофірми.

У процесі забезпечення фінансової безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» важливо комплексно аналізувати загрози, враховуючи такі аспекти, як рівень фінансової діяльності агрофірми, джерела виникнення, передбачуваність, характер прояву, ймовірність реалізації, масштабно можливого збитку, тривалість їх впливу, а також стадію життєвого циклу.

Фінансова безпека агрофірми реалізується через свої функції, які відображають ключові завдання, спрямовані на досягнення стабільності та захист фінансових інтересів. Таким чином, ефективне УФЕБ забезпечується не лише аналізом ризиків, але й активним використанням управлінських функцій діяльності для попередження, нейтралізації та мінімізації загроз на всіх етапах агрофірми.

Основними функціями УФЕБ агрофірми є планування, організація, регулювання, стимулювання та контроль. Під час планування розробляються фінансові стратегії, концепції та програми, які охоплюють як короткострокові, так і довгострокові аспекти забезпечення фінансової безпеки. Організація та регулювання включення застосування фінансових інструментів і сучасних технологій управління.

Різноманітні підходи до УФЕБ агрофірми передбачають застосування багатогранного арсеналу методів і засобів. Наукові дослідження в цій сфері акцентують увагу на інтеграції інструментів фінансового менеджменту в процес формування фінансової політики агрофірми. Особливу роль у цьому контексті відіграє інформаційний підхід, який спрямований на забезпечення захисту комерційної таємниці та мінімізацію ризику розголошення конфіденційності інформації.

Інформаційна безпека агрофірми досягається шляхом створення надійної системи обробки та зберігання інформації, яка забезпечує контроль доступу до фінансових даних. Це включає ретельну перевірку співробітників, які працюють з конфіденційними документами, впровадження системи управління доступом, а також механізми запобігання витоку інформації. Такий підхід дозволяє забезпечити стабільність і захист інформаційних ресурсів агрофірми, зберігаючи конфіденційність та обмежуючи доступ до фінансової інформації лише до тих, хто має законне право на це [38].

Забезпечення фінансової безпеки агрофірми вимагає використання різноманітних підходів, які враховують специфіку діяльності агрофірми та змінюють ринкові умови. Ресурсно-функціональний підхід, орієнтований на адаптацію агрофірми до динамічної ринкової кон'юнктури через ефективне виконання ключових управлінських функцій, таких як планування, облік і аналіз. Підхід зосереджується на максимізації ресурсів агрофірми і забезпечує максимальну гнучкості у відповідь на зміни на ринку.

Програмно-цільовий підхід забезпечує визначення ключових проблем фінансової безпеки, формулювання цілей і завдань, а також розробку

конкретних програм для їх реалізації. Він спрямований на досягнення чітко визначених цільових орієнтирів, які дозволяють підприємству сконцентрувати зусилля на конкретних аспектах фінансової безпеки та забезпечити їх виконання.

Вартісний підхід розглядає підприємство як інвестиційний актив, на який впливає його ринкова привабливість і потенціал створення додаткової вартості для власників та інвесторів. Вартість агрофірми є ключовим показником його фінансової безпеки, що відображає корисність активів і здатність підтримувати стабільність тривалого розвитку. Цей підхід підкреслює важливість та зростання збереження капіталу як основу фінансової безпеки, що сприяє стійкому розвитку агрофірми [11].

Наявна різноманітність методів УФЕБ показує різноманітність підходів і критеріїв, що пропонує економічна література. Для ефективної оцінки фінансової безпеки агрофірми доцільно використовують інструментарій, який базується на здатності обчислювати результативну зміну з використанням логічних висновків, що спираються на експертні знання відповідної галузі. Такий підхід дозволяє уникнути пасток під час ідентифікації рівня фінансової безпеки, забезпечуючи об'єктивність і точність у визначених ризиках.

Методика оцінки фінансової безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» з використанням інструментарію нечіткої логіки демонструє низьку перевагу. Цей підхід застосовує нелінійну природу та методи подвійної згортки для отримання кількох можливих відповідей на питання про ймовірність виникнення фінансової кризи (мінімальна, середня, висока). Нечітка логіка дозволяє чутливо реагувати на зміни в показниках, забезпечуючи дотримання принципів системності та комплексності. Вона дозволяє чітко оцінити критерії, що сигналізують про зниження фінансової безпеки, сприяючи вибору ефективних профілактичних заходів безпеки та підтримці стабільності фінансового стану агрофірми.

Таким чином, розкриття методичних основ механізму УФЕБ ТОВ Агрофірми «Авангард» базується на практичному досвіді розвитку діяльності господарюючих суб'єктів різних галузей. Деякі елементи цього механізму вже реалізуються в первинному вигляді на вітчизняних агрофірмах, їхня ефективність і повністю потребують подальшого вдосконалення. Інші компоненти знаходяться на стадії зародження та потребують впровадження для забезпечення належного рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Це включає інтеграцію нових методів, адаптацію до мінливих ринкових умов і розвитку організаційної структури, що відповідає сучасним вимогам щодо фінансової стійкості та захисту економіки.

Висновки до третього розділу

1. Стратегію забезпечення фінансово-економічної безпеки агрофірми слід розглядати як інтегровану модель, що включає комплексний підхід для досягнення конкретних цілей у межах корпоративної та фінансової стратегій. Вона забезпечує ефективну координацію, розподіл і оптимальне використання фінансових ресурсів агрофірми, спрямоване на підтримку відповідного рівня безпеки. Стратегія фінансової безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» базується на розробленій концепції розвитку агрофірми, яка встановлює ясні цілі і завдання безпеки та пошуку шляхів і методів їх реалізації.

Стратегічний підхід до забезпечення фінансової безпеки агрофірми включає в себе можливості для стійкості системи в довгостроковій перспективі, прогнозування її розвитку в змінюваних середовищах та пошук альтернативних рішень для досягнення оптимального стану агрофірми. Стратегія фінансової безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард» спрямована на розробку та впровадження її заходів, які закріплюють позитивні тенденції і тралізують негативні впливи в його діяльності. Вона має на меті забезпечити

захист від можливих загроз, підвищити ефективність фінансового управління та сприяти сталому розвитку агрофірми.

2. Основа забезпечення фінансової безпеки агрофірми формується через системне застосування інструментів, методів, важелів та інформаційно-аналітичного забезпечення, що базуються на об'єктивних економічних закономірностях. Ці принципи спрямовані на досягнення фінансового захисту та підтримання стабільності агрофірми. Вони формують стабільну основу для реалізації заходів, що забезпечують захист від можливих фінансових загроз та підтримку фінансової стійкості агрофірми. З використанням таких методів агрофірми адаптуються до мінливих ринкових умов і ефективно управляють ризиками, що в свою чергу забезпечують довгострокову стійкість і конкурентоспроможність.

3. Методика оцінки фінансової безпеки ТОВ Агрофірми «Авангард», заснована на інструментах нечіткої логіки, дає низку значущих переваг. Вона дозволяє отримати множинні відповіді на питання про ймовірність виникнення фінансової кризи (мінімальної, середньої, високої), за допомогою своєї нелінійної природи і методів подвійної згортки, що забезпечує чутливе реагування на зміни показників. Цей підхід відповідає принципам системності та комплексності, що спрощує точне застосування та якісну оцінку критеріїв, що вказують на зниження рівня фінансової безпеки. Це дозволяє більш ефективно вибирати профілактичні заходи для управління фінансовими ризиками, надаючи можливість більш детального аналізу та точного реагування на деякі загрози. Нечітка логіка дозволяє врахувати складність фінансових систем і забезпечити ширшу картину ризиків, що забезпечує достовірність та ефективність управлінських рішень.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. Основні складові механізму УФЕБ агрофірми об'єднують внутрішні ресурси та функції, які забезпечують ефективне використання матеріальних, трудових, інформаційних і фінансових ресурсів. Цей механізм змінює ключову роль у формуванні економічної безпеки агрофірми, зокрема через забезпечення фінансової безпеки на всіх рівнях. Для мінімізації ризиків та запобігання загрозам важливо розробляти та впроваджувати ефективні заходи, які відповідають специфіці діяльності агрофірми.

2. Оцінка загроз і формування механізму економічної безпеки агрофірми повинні втратити всі ризики — як зовнішні, так і внутрішні. Кризове середовище першого рівня охоплює всю сукупність ризиків, з якими підприємство може стикатися в процесі своєї діяльності, в той час як кризове середовище другого рівня включає лише критичні ризики для конкретного суб'єкта. Такий підхід дозволяє зосередити увагу на найбільш значущих ризиках і забезпечити більш точне управління кризовими ситуаціями.

3. Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки агрофірми є важливою складовою загальної економічної безпеки. Він обґрунтовується на чітких завданнях, функціях і принципах, і застосовує системний підхід для інтеграції методів, інструментів та заходів їх реалізації. Такий комплексний підхід забезпечує максимальний ефект при використанні всіх ресурсів агрофірми для досягнення стабільності та ефективного управління ризиками.

4. Фінансово-економічна характеристика агрофірми, зокрема аналіз коефіцієнтів оборотності активів, готової продукції та дебіторської заборгованості, дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів. Зростання коефіцієнта оборотності активів на 8,96% за аналізований період вказує на підвищення ефективності використання майна агрофірми, що не вдалося покращити фінансову стійкість.

5. Організація роботи бухгалтерської служби та структура служби фінансово-економічної безпеки агрофірми змінюються залежно від розміру та обсягів діяльності агрофірми. На невеликих і середніх агрофірмах функціонує аналітичний і оперативний підрозділи, тоді як на великих агрофірмах створені окремі сектори для виконання конкретних функцій управління.

6. Дослідження обліково-аналітичного забезпечення для управління зміцненням економічної безпеки агрофірми підкреслює важливість збору, підготовки та аналізу інформації для оцінки економічних явищ і процесів. Це включає як внутрішні, так і зовнішні чинники, що впливають на стабільність агрофірми.

7. Структурно-функціональна характеристика механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки агрофірми є критичною в контексті складного фінансового становища, економічної нестабільності та кризових явищ у таких сферах, як заготівля, переробка продукції, постачання товарів. Інфляційні процеси та зміни купівельної ефективності населення також мають суттєвий вплив. Для ефективного функціонування в сучасних умовах керівництву агрофірми необхідна якісна інформація до і після прийняття рішень, щоб зменшити фінансові ризики, коригувати стратегії та підвищувати довіру до рекламних повідомлень.

8. Виявлено сучасні реалії стратегії забезпечення фінансової безпеки агрофірми, де для ефективного попередження загроз необхідно виконати ключові завдання: підтримка високого рівня кваліфікації працівників, розвиток техніко-технологічних можливостей агрофірми, забезпечення високої ефективності управління та підтримка фінансової стійкості й економічного зростання агрофірми. Досліджуючи методи та інструменти механізму УФЕБ агрофірми, розроблено заходи для підвищення його ефективності. Таким чином, успішне УФЕБ агрофірми вимагає створення дієвої системи фінансового управління, яка здатна забезпечити баланс між

потребами розвитку агрофірми, наявністю достатнього рівня грошових коштів і підтримкою стабільності.

9. Основні пріоритетні напрямки та механізм забезпечення фінансової безпеки агрофірми мають бути спрямовані на мінімізацію зовнішніх і внутрішніх загроз. Це вимагає розробки та впровадження ефективного механізму УФЕБ, який включає інструменти нечіткої логіки. Нелінійна природа та подвійна згортка цих інструментів дозволяє чітко систематизувати критерії, що вказують на загрози фінансової безпеки, та вибрати найбільш ефективні профілактичні заходи. Таким чином, методичні засоби механізму УФЕБ сприяють його практичному розвитку в діяльності агрофірми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В.Д., Балан В.О., Гуцаленко Л.В. Економічна безпека підприємства в умовах ринкової економіки. – Київ: Знання, 2020. – 420 с.
2. Бондаренко С.О., Рябчук І.А. Фінансова безпека підприємств у міжнародному контексті. – Вінниця: ВДПУ, 2023. – 220 с.
3. Бурковська І.В., Шевченко А.А. Аналіз фінансової безпеки підприємств: інструменти та методи. – Запоріжжя: ЗНУ, 2020. – 200 с.
4. Бутенко Н.М. Механізми управління фінансовою безпекою підприємств: інтеграційний підхід. – Луцьк: СНУ, 2023. – 284 с.
5. Бухало Н.П., Литвинова Ю.А. Ризики та фінансова безпека: навчальний посібник. – Львів: ЛНУ, 2021. – 304 с.
6. Воронков Д.Є., Шуляк І.В. Фінансова діагностика та безпека агрофірми. – Одеса: ОНУ, 2021. – 238 с.
7. Галушко Т.М., Карпенко В.А. Система фінансової безпеки підприємств: аналіз і прогнозування. – Дніпро: ДНУ, 2023. – 298 с.
8. Гальчинський О.А., Волкова Н.В. Стратегії фінансової безпеки малого бізнесу. – Полтава: ПУЕТ, 2023. – 172 с.
9. Гончаренко Т.Ю., Шевчук І.А. Управління ризиками фінансової безпеки підприємств. – Київ: НАУ, 2023. – 228 с.
10. Горбатюк Ю.О., Соколов О.А. Методологія оцінювання ризиків фінансової безпеки підприємств. – Запоріжжя: ЗДІА, 2023. – 198 с.
11. Гриб О.В., Чорна М.В. Управління фінансовими ризиками в контексті забезпечення безпеки підприємств. – Чернігів: ЧНТУ, 2020. – 198 с.
12. Грищенко Т.В., Стеценко О.В. Інструменти управління фінансовою безпекою в аграрному секторі. – Київ: НУБіП, 2021. – 260 с.
13. Гуменюк Н.О., Климчук М.Ю. Стратегії управління фінансовими ресурсами підприємств. – Рівне: НУВГП, 2021. – 280 с.

14. Давиденко Н.М., Олійник Л.А. Антикризове фінансове управління та фінансова безпека підприємств: навчальний посібник. – Київ: ЦП «Компринт», 2022. – 370 с.
15. Дзюба Ю.О. Моделі фінансової безпеки підприємств в умовах нестабільності. – Черкаси: ЧДТУ, 2022. – 190 с.
16. Дмитрук М.П., Червінська Н.М. Аналітичні методи забезпечення фінансової безпеки. – Харків: ХНЕУ, 2019. – 289 с.
17. Желюк Т.Л., Бондарчук О.І. Фінансова безпека суб'єктів господарювання: монографія. – Житомир: ЖДТУ, 2021. – 320 с.
18. Журавель М.М., Остапенко Ю.В. Сучасні тренди забезпечення фінансової безпеки підприємств. – Чернівці: ЧНУ, 2023. – 210 с.
19. Загородній А.Г., Виноградов К.М. Фінансова безпека підприємств: новітні методики та моделі. – Рівне: НУВГП, 2022. – 290 с.
20. Зеленський С.В., Шаповал В.М. Методологічні засади оцінки фінансової безпеки малого бізнесу. – Вінниця: ВНТУ, 2023. – 184 с.
21. Зубченко І.В., Чернявський А.С. Адаптивні системи фінансової безпеки підприємств. – Черкаси: ЧДТУ, 2021. – 245 с.
22. Ковальчук Л.В., Дудко С.В. Стратегії зниження ризиків фінансової нестабільності. – Полтава: ПНТУ, 2020. – 265 с.
23. Козирєв І.М., Малахова А.А. Фінансова безпека підприємств в умовах глобалізації. – Суми: СумДУ, 2022. – 270 с.
24. Коковіхіна О.О. Фінансова безпека: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2021. – 102 с.
25. Копійка Л.М., Головка А.В. Фінансова безпека підприємств в аграрному секторі. – Тернопіль: ТНПУ, 2021. – 240 с.
26. Корягіна Т.В. Фінансова безпека підприємств аграрного сектору України. – Тернопіль: ТНЕУ, 2020. – 198 с.
27. Косюк В.В., Білоусова І.В. Фінансова стійкість підприємств у кризових умовах. – Тернопіль: ТНТУ, 2022. – 230 с.

28. Кравчук О.В., Жук Ю.С. Фінансова безпека підприємств: теоретичні аспекти та практичні рішення. – Львів: ЛДУ, 2021. – 275 с.
29. Крамаренко О.В., Бойчук І.С. Фінансова безпека в умовах глобальних викликів. – Київ: КНЕУ, 2022. – 292 с.
30. Кривий В.М., Романенко Л.С. Цифрові технології у забезпеченні фінансової безпеки підприємств. – Дніпро: ДНУЗТ, 2023. – 188 с.
31. Кучеренко М.А., Трофименко Л.В. Оцінка ефективності управління фінансовою безпекою підприємств. – Київ: КНЕУ, 2020. – 240 с.
32. Лапенко І.О., Герасименко В.А. Фінансова безпека підприємств малого і середнього бізнесу. – Херсон: ХДУ, 2022. – 215 с.
33. Лисенко С.М., Василенко І.М. Розробка механізмів забезпечення фінансової безпеки. – Херсон: ХНТУ, 2023. – 195 с.
34. Литвиненко В.П., Гончарук А.М. Інтегровані підходи до забезпечення фінансової безпеки. – Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2021. – 240 с.
35. Мазур О.М., Савчук С.В. Фінансова безпека підприємств: аналіз впливу зовнішнього середовища. – Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2020. – 245 с.
36. Мельник Л.Г., Овечкіна О.М., Пономаренко О.Є. Оцінювання фінансової безпеки підприємств молокопереробної галузі. – Суми: Інфраструктура ринку, 2019.
37. Мельник Н.М., Корнійчук О.В. Фінансова безпека: інтеграція ризиків та можливостей. – Луцьк: СНУ, 2022. – 260 с.
38. Мельник С.І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика. – Львів: «Растр-7», 2020. – 384 с.
39. Мельниченко І.О., Дерев'янюк О.В. Роль фінансової безпеки у розвитку національної економіки. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 250 с.
40. Михайлова Л.І., Пашкевич О.А. Методи оцінки фінансової безпеки підприємств. – Київ: НАУ, 2023. – 198 с.

41. Міщенко В.І., Плахотник О.Р. Аналіз загроз фінансовій безпеці підприємств. – Донецьк: ДНТУ, 2020. – 200 с.
42. Павленко Л.П., Іванов О.І. Механізми підвищення фінансової стійкості підприємств. – Харків: ХНЕУ, 2023. – 185 с.
43. Пшик Б.І., Зварич М.С., Кашуба Я.М., Слобода Л.Я. Фінансова безпека домогосподарств в Україні: сучасні проблеми та механізм забезпечення. – Львів: СПОЛОМ, 2020. – 235 с.
44. Романенко М.М., Литвин О.В. Сучасні підходи до забезпечення фінансової стійкості підприємств. – Житомир: ЖДТУ, 2023. – 212 с.
45. Руденко І.О., Бойко О.В. Забезпечення фінансової безпеки підприємств у сучасних умовах економічної турбулентності. – Київ: КНЕУ, 2021. – 312 с.
46. Савчук О.В., Гончарук Т.М. Система моніторингу фінансової безпеки підприємств. – Дніпро: ДНУ, 2022. – 250 с.
47. Семененко В.О., Лісовський І.О. Оцінка ризиків і фінансова безпека підприємств у сучасних умовах. – Одеса: Політехніка, 2023. – 268 с.
48. Сидоренко В.І., Костюк Ю.О. Оцінка фінансової безпеки підприємств у сучасних умовах. – Одеса: ОНАПТ, 2022. – 240 с.
49. Сидоренко І.М., Нестеренко Н.П. Механізми адаптації підприємств до зовнішніх загроз. – Львів: НУ "Львівська політехніка", 2021. – 190 с.
50. Скорик О.В., Гончар Т.П. Фінансова безпека в умовах цифрової трансформації бізнесу. – Івано-Франківськ: ПНУ, 2023. – 200 с.
51. Соболь О.М. Ключові показники фінансової безпеки підприємств: теорія та практика. – Київ: НАН України, 2022. – 256 с.
52. Степаненко Т.В. Інструменти управління фінансовою безпекою підприємств у глобальній економіці. – Полтава: ПДАА, 2022. – 290 с.
53. Таран Т.І., Ткаченко Н.В. Моделі прогнозування фінансової безпеки агрофірми. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2022. – 256 с.

54. Тарасенко В.І., Мельник П.С. Економічна безпека агрофірми: теорія та практика. – Запоріжжя: КПУ, 2022. – 295 с.
55. Ткач Л.А., Діденко О.П. Фінансова стійкість підприємств в умовах цифрової трансформації економіки. – Одеса: ОНАХТ, 2020. – 218 с.
56. Ткаченко М.В., Іванова О.О. Системи моніторингу фінансової безпеки: сучасні підходи. – Чернівці: ЧНУ, 2020. – 250 с.
57. Чорний В.А. Фінансова безпека підприємств в умовах постковідної економіки. – Івано-Франківськ: ПНУ, 2021. – 214 с.
58. Шевченко Л.В., Омельченко В.С. Інновації у забезпеченні фінансової безпеки підприємств. – Харків: ХНУРЕ, 2021. – 182 с.
59. Шевчук В.О., Титаренко І.М. Забезпечення фінансової безпеки підприємств засобами цифрової економіки. – Львів: ЛНУ, 2023. – 275 с.
60. Шульга Л.А., Іващенко В.М. Фінансова безпека підприємств у контексті сталого розвитку. – Ужгород: УжНУ, 2021. – 210 с.

ДОДАТКИ

Чинники впливу на економічну безпеку промислового агрофірми

Класифікаційна ознака	Чинник
1	2
1. Чинники зовнішнього середовища	
1.1 Політичні фактори	Стабільність політичної ситуації у країні
	Лобювання інтересів окремих видів економічної діяльності та галузей політичними угрупованнями
1.2 Нормативно-правові фактори	Регламентування економічної активності на законодавчому рівні
	Державний контроль розвитку внутрішнього ринку
	Дії регулюючих органів щодо підприємницької діяльності
1.3 Фінансово-економічні фактори	Стан і етапи розвитку глобальної, національної та регіональної економіки (рецесія, криза, зростання, пік)
	Обсяг і структура внутрішнього виробництва та споживання, їх узгодженість
	Конкурентоздатність національної продукції
	Рівень розвитку внутрішнього ринку, фінансової інфраструктури, конкуренції або монополізації
	Показники інфляції
	Економічна активність населення
	Сприятливість інвестиційного середовища
	Галузева структура економіки
	Рівень розвитку міжгалузевих відносин
1.4 Соціально-демографічні фактори	Структура населення за віковими та гендерними ознаками
	Соціальний склад населення
	Рівень освіти та культурного розвитку
	Схильність до підприємництва
1.5 Галузеві фактори	Якість життя населення
	Масштаби і структура споживчого ринку
	Пропозиція товарів на споживчому ринку
	Стан конкурентного середовища
	Рівень тінізації галузі
	Наявність кваліфікованих спеціалістів у галузі
1.6 Екологічні фактори	Науково-технічне забезпечення розвитку галузі
	Наявність екологічних стандартів на державному та регіональному рівні
	Регіональні стратегії сталого розвитку
	Державна політика у сфері природокористування та вирішення екологічних проблем
	Застосування енергоефективних, екологічно безпечних технологій
	Виконання вимог екологічної безпеки
	Екологічна відповідальність бізнесу
Якість національних технологій для захисту навколишнього середовища	

	Продовження Додатку А
	Екологічна відповідальність бізнесу
	Якість національних технологій для захисту навколишнього середовища
2. Чинники внутрішнього середовища	
2.1 Ресурсно-технологічні фактори	Рівень матеріально-технічного забезпечення агрофірми
	Обсяг і структура капіталу
	Ресурсна база агрофірми та швидкість обігу ресурсів
2.2 Організаційні, соціальні та управлінські фактори	тип організаційно-правової форми агрофірми
	Етап життєвого циклу агрофірми
	Загальна стратегія функціонування
	Організаційна структура управління
	Наявність системи безпеки
	Професійний рівень працівників
	Механізми стимулювання персоналу
Відповідність внутрішніх нормативів законодавчим вимогам	
2.3 Фінансово-економічні фактори агрофірми	Рівень рентабельності
	Співвідношення поточних активів і зобов'язань
	Масштаби і структура оборотних коштів
	Швидкість обігу оборотних коштів
	Збалансованість фінансових потоків
	Інвестиційна стратегія
Управління фінансовими ризиками, боргами та дебіторською заборгованістю	

Додаток Б

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів

ТОВ Агрофірми «Авангард», тис. грн.

Показник	Нормативне значення	2019 р.	2020р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % (відхилення, +; -) 2023р. до 2019р.
1. Оцінка ліквідності							
Високоліквідні активи (А1)	≥П1	909,00	4488,00	101,00	188,00	321,00	35,25
Середньоліквідні активи (А2)	≥П2	35958,00	17364,00	20752,00	2279,00	58621,00	163,04
Низьколіквідні активи (А3)	≥П3	32186,00	44676,00	58693,00	59468,00	91445,00	284,13
Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤А1	4759,00	2244,00	7648,00	6264,00	12102,00	254,34
Короткострокові зобов'язання (П2)	≤А2	20884,00	28188,00	42693,00	49729,00	6932,00	33,18
Довгострокові зобов'язання (П3)	≤А3	5945,00	5592,00	115,00	-	21905,00	-
2. Оцінка платоспроможності							
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,05	0,16	11,00	10,00	0,03	47,49
Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	1,44	0,72	0,34	0,36	4,00	209,48
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	2,68	2,18	1,58	1,48	7,80	293,26
Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	3,77	3,82	3,14	3,09	12,40	332,78
3. Оцінка оборотності оборотних активів							
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	100209,00	76668,00	72613,00	91232,00	214159,00	213,72
Середньорічна вартість оборотних активів	-	57877,00	67819,00	73058,00	80998,00	116407,50	201,14
Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	1,74	1,14	0,99	1,14	1,85	106,27
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	0,59	0,89	1,03	0,88	0,55	94,17
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	298	319	364	321	197	95

Додаток В

Оцінка ділової активності ТОВ Агрофірми «Авангард» за 2019-2023 рр.

Показник	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % (відхилення ,+;-) 2023р. до 2019р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	100209,00	76668,00	72612,00	91232,00	214159,00	213,72
Операційні витрати	82963,00	92625,00	65732,00	82015,00	165409,00	198,38
Середньорічна вартість капіталу	104621,50	128047,50	148419,50	165883,50	205157,00	197,10
Середньорічна вартість необоротних активів	77388,00	94244,50	105182,50	112661,50	156693,50	203,47
Середньорічна вартість оборотних активів	46745,50	60229,50	75363,50	84886,50	88748,50	188,86
Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	29523,50	38431,00	51684,50	59078,00	75456,00	256,58
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	27762,00	26522,50	16616,50	17808,50	38189,00	138,56
Середньорічна вартість власного капіталу	77388,00	94244,50	105182,50	112662,50	156694,50	203,47
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	4409,50	3501,50	4946,00	6955,50	9182,50	209,27
Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,98	0,62	0,48	0,56	1,05	108,99
Фондовіддача необоротних активів, грн	1,28	0,82	0,68	0,82	1,38	105,56
Коефіцієнт обертання оборотних активів	2,15	1,28	0,98	1,08	2,42	112,57
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	167	284	375	336	148	88
Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	3,38	1,98	1,41	1,55	2,85	83,61
Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	107	181	257	234	128	121
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	3,62	2,88	4,38	5,13	5,62	155,37
Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	101	126	83	72	65	65
Коефіцієнт обертання власного капіталу	1,28	0,82	0,68	0,82	1,38	105,56
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	279	444	522	446	264	96
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	18,83	26,47	13,28	11,78	18,03	95,74
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	18	15	28	32	22	105

Додаток Д

Рейтинг фінансових показників ТОВ Агрофірми «Авангард»

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023р.		Питома вага (Vi, %) в інтегр. показнику
	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
Показники ліквідності											
Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	2,68	11	2,18	11	1,59	11	1,49	8	7,92	9	9
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,44	11	0,72	8	0,33	6	0,37	5	3,02	5	9
Показники ділової активності											
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	99,74	9	124,55	7	82,39	9	70,29	8	64,18	11	10
Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	89,56	9	100,69	8	116,72	8	123,42	7	114,16	7	10
Період оборотності активів, днів	278,03	11	442,54	8	521,49	6	444,57	8	263,41	11	10
Показники фінансової незалежності											
Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	26,62	8	26,22	10	31,66	8	32,48	8	17,21	8	10
Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	62,88	11	54,28	11	36,74	11	32,08	11	87,35	8	10
Показники рентабельності											
Рентабельність продажу, %	19,38	11	18,67	11	10,44	11	9,88	8	37,68	11	10
Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	18,56	11	11,18	11	5,11	11	5,44	11	39,36	11	10
Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	25,09	11	15,19	11	7,21	9	7,98	7	51,53	11	10
Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	16,66	11	21,52	8	20,67	7	23,03	8	22,58	8	8
Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	128,11	0	203,27	0	1703,52	0	0,01	10	0,00	11	6
Інтегрований показник фінансового стану	9,06		8,37		7,86		8,29		8,83		100
Рейтинг фінансового стану	А		А		А		А		А		-